

Západočeská univerzita Fakulta právnická Katedra trestního práva

Diplomová práce
Některé formy trestné součinnosti

Zpracovala: Petra Holíková

Konzultant diplomové práce: JUDr. Simona Stočesová, Ph.D., LL. M.

Plzeň 2012

PROHLÁŠENÍ

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

V Nové Vsi dne 30. března 2012

.....

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych ráda poděkovala JUDr. Simoně Stočesové, Ph.D., LL. M. za to, že mou diplomovou práci vedla, poskytla cenné rady a umožnila mi tak vznik této práce.

OBSAH

1. ÚVOD	7
2. POJEM A ZNAKY TRESTNÉHO ČINU	8
2.1. POJEM TRESTNÉHO ČINU	8
2.2. FORMÁLNÍ ZNAKY TRESTNÉHO ČINU	9
2.2.1. HMOTNĚ PRÁVNÍ KOREKTIV	9
2.2.2. PROCESNÍ KOREKTIV	10
2.3. ZNAKY TRESTNÉHO ČINU OBECNĚ	10
2.3.1. PROTIPRÁVNOST	10
2.4. SKUTKOVÁ PODSTATA	11
2.5. OBJEKT A OBJEKTIVNÍ STRÁNKA TRESTNÉHO ČINU	11
2.6. SUBJEKT, SUBJEKTIVNÍ STRÁNKA TRESTNÉHO ČINU	11
2.6.1. PACHATEL	12
2.6.2. SUBJEKTIVNÍ STRÁNKA	12
2.7. DĚLENÍ TRESTNÝCH ČINŮ	13
3. HISTORICKÝ VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY TRESTNÉ SOUČINNOSTI V ČESKÝCH ZEMÍCH OD ROKU 1852	14
4. TRESTNÁ SOUČINNOST DE LEGE LATA	16
4.1. TRESTNÁ SOUČINNOST OBECNĚ	16
4.2. TRESTNÁ SOUČINNOST SKUTEČNÁ	17
4.2.1. OBECNÉ FORMY TRESTNÉ SOUČINNOSTI SKUTEČNÉ	18
4.3. ZVLÁŠTNÍ FORMY TRESTNÉ SOUČINNOSTI SKUTEČNÉ	25
4.4. TRESTNÁ SOUČINNOST ZDÁNLIVÁ	26
4.5. TRESTÁNÍ ÚČASTENSTVÍ A ZÁNİK TRESTNOSTI	29
4.5.1. VÝMĚRA TRESTU	32

5.	VYBRANÉ FORMY TRESTNÉ SOUČINNOSTI -----	33
5.1.	NĚKTERÉ DALŠÍ FORMY TRESTNÉ SOUČINNOSTI §364 - §368 TrZ-----	33
5.2.	PODNĚCOVÁNÍ K TRESTNÉMU ČINU (§ 364 TrZ)-----	34
5.2.1.	ROZDÍLY MEZI PODNĚCOVÁNÍM A NÁVODEM-----	35
5.3.	SCHVALOVÁNÍ TRESTNÉHO ČINU (§ 365 TrZ)-----	35
5.3.1.	ROZDÍL MEZI TRESTNÝM ČINEM SCHVALOVÁNÍ A PSYCHICKOU POMOCÍ 37	
5.4.	NADRŽOVÁNÍ (§366 TrZ)-----	37
5.4.1.	ROZDÍL MEZI NADRŽOVÁNÍM A POMOCÍ-----	38
5.4.2.	TRESTNÝ ČIN NADRŽOVÁNÍ ADVOKÁTEM PODLE § 366 TrZ -----	38
5.5.	NEPŘEKAŽENÍ TRESTNÉHO ČINU (§ 367 TrZ) -----	40
5.5.1.	VZTAH VŮČI POMOCI (§21 TrZ) A TRESTNÝM ČINŮM NADRŽOVÁNÍ (§366 TrZ), NEOZNÁMENÍ (§368 TrZ)-----	42
5.6.	NEOZNÁMENÍ TRESTNÉHO ČINU §368 TrZ-----	43
5.6.1.	OZNAMOVACÍ POVINNOST VERSUS MLČENLIVOST -----	44
5.6.2.	VZTAH TRESTNÉHO ČINU NEOZNÁMENÍ §368 TrZ K POMOCI § 24 ODS. 1 PÍSM. C) TrZ A DALŠÍM TRESTNÝM ČINŮM PODLE § 366 – 367 TrZ (NADRŽOVÁNÍ A NEPŘEKAŽENÍ) -----	46
5.7.	ORGANIZOVANÁ ZLOČINECKÁ SKUPINA -----	46
5.7.1.	ORGANIZOVANÁ ZLOČINECKÁ SKUPINA VERSUS ORGANIZOVANÁ SKUPINA -----	48
5.7.2.	ÚČAST NA ORGANIZOVANÉ ZLOČINECKÉ SKUPINĚ -----	49
5.7.3.	ZVLÁŠTNÍ USTANOVENÍ O ÚČINNÉ LÍTOSTI-----	51
5.7.4.	BEZTRESTNOST AGENTA -----	51
5.7.5.	ORGANIZOVANÝ ZLOČIN VE SVĚTĚ, JEHO KOŘENY V HISTORII -----	53
5.7.6.	PREVENCE V BOJI S ORGANIZOVANÝM ZLOČINEM -----	54
6.	SROVNÁNÍ SE ZAHRANIČNÍ ÚPRAVOU -----	57

6.1.	SLOVENSKO	57
6.1.1.	TRESTNÁ SOUČINNOST OBECNĚ	57
6.1.2.	NĚKTERÉ FORMY TRESTNÉ SOUČINNOSTI SROVNÁNÍ	58
6.2.	NĚMECKO	59
6.2.1.	POJETÍ ÚČASTENSTVÍ	60
6.2.2.	ZVLÁŠTNÍ ČÁST	60
7.	ZÁVĚR	61
8.	LITERATURA:	62
9.	RESUMÉ	65

1. ÚVOD

Práci o trestné součinnosti jsem si vybrala, protože toto téma patří bezpochyby mezi témata zajímavá. Z historického hlediska je nejvíce trestných činů pácháno právě v trestné součinnosti, a proto jsem se rozhodla o tomto tématu dozvědět více a vypracovat o něm svou diplomovou práci. Cílem práce je proniknout do komplexní problematiky trestné součinnosti v širších souvislostech.

Pod názvem některé formy trestné součinnosti si nejčastěji představíme trestné činy, které jsou obsažené v hlavě desáté, díle osmém trestního zákoníku, ovšem jedná se o zvláštní část trestné součinnosti obecné, proto tato práce pojednává jak o trestné součinnosti obecně, tak o zvláštních formách a zároveň je mezi sebou porovnává.

Začátek práce bude věnován pojmu trestného činu obecně a historii trestné součinnosti od roku 1852. Ačkoliv téma práce se věnuje především některým formám trestné součinnosti, je potřeba na začátku práce vymezit pojem trestného činu a jeho znaky, aby pak mohly být podrobněji rozebrány jednotlivé trestné činy. Historický vývoj bude zaměřen na vývoj trestního práva hmotného a úpravu trestné součinnosti v porovnání s účinnou právní úpravou.

Většina práce je zaměřena na trestnou součinnost, ať již na součinnost obecnou či její zvláštní část. Práce mezi sebou bude jednotlivé formy trestné součinnosti porovnávat a u některých trestných činů zvláštní části bude zaměřena na jednotlivá problematická témata. U trestného činu nadržování bude v práci rozebíráno nadržování advokátem, u neoznámení trestného činu je pak postavena proti sobě oznamovací povinnost a mlčenlivost. Mezi trestnou součinností bezpochyby řadíme i organizovanou zločineckou skupinu, jelikož organizovaný zločin patří mezi nejzávažnější formy trestné součinnosti a zároveň je nejnebezpečnější pro společnost, proto bude toto téma rozebráno podrobněji.

V závěru práce přichází srovnání se zahraniční úpravou a to především se Slovenskem a Německem, jelikož tyto právní úpravy jsou naší právní úpravě nejbližší.

2. POJEM A ZNAKY TRESTNÉHO ČINU

2.1. POJEM TRESTNÉHO ČINU

„Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.“ § 13 TrZ

Trestným činem může být jen protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný. Trestní zákoník zde navazuje na zásadu zákonnosti [12, 1 až 3] a současně zdůrazňuje kategorii trestných činů jako nejzávažnějších deliktů, které jsou v návaznosti na čl. 40 odst. 1 LPS výlučně soudně trestné a musí být také trestním zákonem [110] vždy výslovně označené jako trestný čin, aby byly odlišeny od ostatních protiprávních činů (deliktů – srov. bod IV níže).¹

K dosažení maximální legality podmínek trestní odpovědnosti je nová kodifikace založena na formálním pojmu trestného činu, což bylo vedeno snahou o zvýšení jednotnosti při výkladu a aplikaci zákona a k posílení rovnosti všech lidí před zákonem. Trestný čin je v tr. zákoníku definován v § 13 jako „protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně“. Oproti § 3 TrZ došlo především k vypuštění tzv. materiálního znaku („pro společnost nebezpečný čin“) a doplnění „protiprávnosti“ přímo do definice trestného činu, což má pak návaznost na další ustanovení trestního zákoníku (jako např. § 19 tr. zákoníku o právním omylu, § 26 a § 27 tr. zákoníku o nepřičetnosti, resp. zmenšené přičetnosti).² Formální pojetí trestného činu nenechává vymezení trestného činu na soudech a jimi vydávané judikatuře.

Pro to, aby byl spáchán trestný čin, musí být splněny dvě podmínky. První z nich je protiprávnost takového činu a druhou pak fakt, že čin musí vykazovat znaky tzv. formální znaky, které nám určuje zákon.

---

¹ ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2009-2010.str. 101

² Šámal, P.: K pojmu trestného činu a souvisejícím otázkám v novém trestním zákoníku, Trestněprávní revue 5/2009, s. 129

2.2. FORMÁLNÍ ZNAKY TRESTNÉHO ČINU

Definice trestního činu je *doplněna a omezena dvěma korektivy rozsahu trestního bezpráví a to:*³³

- hmotně právním korektivem
- procesně právním korektivem

2.2.1. HMOTNĚ PRÁVNÍ KOREKTIV

Zásada subsidiarity trestní represe vyjádřená v § 12 odst. 2 TrZ je hmotně právním korektivem.

Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. § 12 odst. 2 TrZ

Zásada subsidiarity trestní represe nám říká, že podle trestního zákoníku budeme posuzovat ta protiprávní jednání, která naplní znaky trestného činu, pokud nelze použít jiný právní předpis např. občanského zákona. Tato zásada nám doplňuje formální pojetí trestného činu a je materiálním korektivem. Pro uplatnění zásady je nutné, aby šlo o jednání společensky škodlivé a zároveň nestačilo uplatnění odpovědnosti na základě jiného právního předpisu.

Důležitým aspektem je ono společensky škodlivé jednání. Přesnou definici tohoto jednání nenajdeme, ovšem dalo by se říci, že je to takové jednání, které naplní znaky skutkové podstaty trestného činu a nestačí uplatnění odpovědnosti na základě jiného právního předpisu. Společenská škodlivost je určena mírou chráněného zájmu zákonem. Kritéria společenské škodlivosti nalezneme v § 39 TrZ, který pojednává o ukládání trestů.

Druhým aspektem, který nám určuje zásadu subsidiarity trestní represe, je, že nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Tento aspekt je stanoven velmi široce, a proto záleží na argumentaci, proč zrovna tento

---

³³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 1. vyd. Praha: Leges, 2009, s. 117.

čin je trestným činem, proč např. nepostačí náhrada škody. Výkladem a interpretací se musí orgány činné v trestním řízení zabývat více do hloubky a musí onu hranici, co je trestný čin stanovit.

Díky zásadě subsidiarity trestní represe získává formální pojetí trestného činu dovětek *s interpretačním pravidlem subsidiarity trestní represe resp. materializovaným formálním pojetím*⁴

2.2.2. PROCESNÍ KOREKTIV

Procesní korektiv = zásada oportunity. Tato zásada umožňuje státnímu zástupci zastavit trestní stíhání z důvodu neúčelnosti. (§72 odst. 2 písm. c) TR) S tímto úzce souvisí zásada legality, kdy je státní zástupce povinen stíhat všechny trestné činy, o kterých se dozví.

2.3. ZNAKY TRESTNÉHO ČINU OBECNĚ

Základními znaky trestného činu je protiprávnost a znaky uvedené v trestním zákoně. Znaky uvedené v zákoně rozumíme, znaky charakterizující objekt, objektivní stránku, subjekt, subjektivní stránku = skutková podstata. Dále jsou to obecné znaky, které nám určuje zákon. Mezi znaky ačkoliv nejsou zahrnuté do skutkové podstaty, patří také věk a přičetnost pachatele.

2.3.1. PROTIPRÁVNOST

Protiprávností rozumíme rozpor jednání pachatele s právním řádem. Trestné činy rozdělujeme na nedovolené a protiprávní. Nedovoleným trestným činem jsou různé přestupky, disciplinární delikty. Protiprávnost se posuzuje v celé oblasti právního řádu ne jen v oblasti trestního práva. Není možné, aby čin, který je protiprávní v rámci občanského či správního práva nebyl protiprávní v oblasti práva trestního. Protiprávnost tedy posuzujeme jako celek. Nejčastěji je protiprávnost vyjádřena slovy „nedovolené, zakázané, bez povolení, neoprávněné“. K protiprávnosti můžeme zmínit čl. 2 Listiny základních práv a

---

⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 1. vyd. Praha: Leges, 2009, s. 118.

svobod (dále „LZPS“), který nám říká, že *„každý může činit to, co není zákonem zakázáno a nikdo nesmí být nucen činit to, co zákon neukládá.“* Z tohoto článku vychází trestní zákoník při definici trestného činu.

2.4. SKUTKOVÁ PODSTATA

Skutková podstata je souhrnem objektivních a subjektivních znaků, které od sebe odlišují trestné činy.

2.5. OBJEKT A OBJEKTIVNÍ STRÁNKA TRESTNÉHO ČINU

Objektem trestného činu rozumíme státem chráněný zájem. V trestním zákoníku z roku 2009 je nově uspořádána zvláštní část podle toho, jak stát přistupuje ke chráněným zájmům. Nejvíce chráněným zájmem je život a zdraví, následuje svoboda a právo na ochranu osobnosti, ochrana soukromí a listovního tajemství, ochrana lidské důstojnosti v sexuální oblasti, rodina a děti, majetek, hospodářství, obecné nebezpečí, životní prostředí, Česká republika, cizí stát a mezinárodní organizace, pořádek ve věcech veřejných, branná povinnost, armáda, lidskost, mír a válka. Trestní zákon z roku 1961 upřednostňoval ochranu republiky před ostatními, což bylo vzhledem k dřívější politické situaci země, tím nejvíce chráněným zájmem.

Objektivní stránka trestného činu je charakterizována jednáním, následkem a příčinným vztahem mezi nimi (kauzální nexus).

2.6. SUBJEKT, SUBJEKTIVNÍ STRÁNKA TRESTNÉHO ČINU

Subjektem je osoba pachatele, která se může dopustit trestného činu. Mimo základní obecné znaky pachatele jako je věk a přičetnost, je i zde speciální znak, kdy se určitého trestného činu může dopustit např. pouze lékař, úřední osoba, voják atd. Musí být samozřejmě splněny obecné znaky, pokud by nebyly,

jedná se o čin, který není trestný, a tudíž nevzniká trestní odpovědnost. Věková hranice pro trestní odpovědnost byla stanovena nově trestním zákoníkem na 14 let, ale po mnohých odborných diskuzích byla hranice změněna novelou trestního zákoníku na 15 let. Hranice věku zůstala zachována jako u zákona z roku 1961.

Příčetnost je duševní stav pachatele v době spáchání trestného činu, při kterém nejsou negativně ovlivněny schopnosti pachatele. Pachatel není schopen rozeznat nebezpečnost činu a není schopen ovládnout své jednání. Pokud chybí složka rozpoznávací či ovládací, pak se jedná o nepřičetnost a pachatel není pro tento trestný čin trestně odpovědný. Je-li jedna ze složek omezena, jedná se o tzv. zmenšenou příčetnost.

2.6.1. PACHATEL

Pachatelem trestného činu rozumíme *trestně odpovědnou fyzickou osobu, která bezprostředně spáchala trestný čin.*⁵ Pachatelem označíme i osobu, která spáchala nejen dokonaný trestný čin, ale i čin ve stadiu pokusu či přípravy, jeli trestná. V některých skutkových podstatách zákon vyžaduje, aby byl u osoby pachatele speciální znak (určitá vlastnost nebo způsobilost), pak může být pachatelem osoba, která danou vlastnost či způsobilost má např. občan ČR, voják, úřední osoba atd.

Trestní odpovědnost vzniká u osoby dovršením 15 - ti let. V původním přijatém trestním zákoníku byla věková hranice snížena na 14 let, ale následně byla novelou vrácena zpět na 15 let.

2.6.2. SUBJEKTIVNÍ STRÁNKA

Subjektivní stránkou trestného činu je zavinění. Zavinění může být úmyslné, neúmyslné, nedbalostní.

Skutkové podstaty dělíme na základní, kvalifikované a privilegované. Pokud není splněn jeden ze znaků skutkové podstaty, nejedná se o trestný čin.

---

⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 1. vyd. Praha: Leges, 2009, s. 288.

2.7. DĚLENÍ TRESTNÝCH ČINŮ

Trestné činy dělíme na přečiny a zločiny. Toto dělení nazýváme bipartitou. Jedná se o nové dělení trestných činů ve srovnání se zákonem z roku 1961.

„Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny; zvláště závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.“ § 14 odst. 2 odst. 3 TrZ

3. HISTORICKÝ VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY TRESTNÉ SOUČINNOSTI V ČESKÝCH ZEMÍCH OD ROKU 1852

Tato kapitola je zaměřena na historický vývoj trestního práva hmotného, i když úzce souvisí s trestním právem procesním.

Dne 27. 5.1852 byl císařským patentem vydán nový trestní zákon č. 117/1852Ř.z. - Zákon trestní o zločinech, přečinech a přestupcích. Jeho text tvořil z větší části zákon z roku 1803 a byl v podstatě jeho novelizací. V platnost vešel 1. 9. 1852. Platil i pro země české, přičemž výjimkou byla oblast vojenská, pro kterou platil Vojenský trestní zákon z 15. ledna 1855, č. 19 ř. z. Pro Slovensko platil uherský trestní zákon z roku 1878. Ve srovnání s nynější právní úpravou upravoval rakouský trestní zákoník i to, když pachatel se u trestného činu nadřívání snažil zabránit, aby nebylo možné získat důkazy, popřípadě získávání důkazů ztížil „hledí tomu zabránit, aby (důkazy) nevyšly najevo, anebo když to hledí alespoň ztížiti“ § 214 117/1852 Ř.z. Platná právní úprava, ani předešlá toto neobsahovala.⁶

Po vzniku Československé republiky v roce 1918 bylo recepčním zákonem (čl. 2 zákona č. 11/1918 Sb. z. a. n.) stanoveno, že v platnosti i nadále zůstávají dosavadní říšské, zemské zákony a nařízení. Na území České republiky platil se spoustou novelizací rakouský trestní zákon z roku 1852, na Slovenském území Uherský trestní zákon z roku 1878 a zákon o přestupcích z roku 1879. Přes veškeré úsilí a snahy se nepodařilo v době první republiky zpracovat a sjednotit trestní kodifikace, přestože v roce 1920 a 1926 vznikly komise pro vypracování nového trestního zákona.

Po 15. 3. 1939, kdy se moci chopil Hitler a vznikl Protektorát Čechy a Morava (dále jen „Protektorát“), byl vydán Hitlerův výnos a nastává právní

---

⁶ Bližší výklad k historii českého práva MALÝ, Karel a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 4. přeprac. vyd., (v nakl. Leges 1.). Praha: Leges, 2010. 640 s. Student. ISBN 978-80-87212-39-4.

dualismus, kdy platí dva zákony Rakouský a Německý trestní zákon z roku 1871. Rakouský trestní zákon byl druhořadý.

V roce 1944 (3. srpna 1944 č. 11 Úř. Věst.) byly Benešovým dekretem zrušeny trestní normy vydávané v období Protektorátu a zároveň byl v oblasti práva obnoven stav před rokem 1939.

Dalším významným mezníkem byl rok 1948, kdy došlo k významným politickým událostem. K moci se dostávají komunisté a v rámci tzv. právníké dvouletky vzniká trestní zákon č. 86/1950 Sb.⁷ Trestný čin spolčení byl samostatným trestným činem a zároveň naplňoval skutkovou podstatu jiných trestných činů. Úprava účastenství se od dnešní právní úpravy lišila v tom, že jak návod, tak pomoc byly vždy trestné i ve stádiu pokusu. Dnes je příprava trestná, pokud tak zákon u trestného činu stanoví a pokud nedojde k pokusu či dokonání trestného činu.

V roce 1961 byl vydán nový trestní zákon č. 140/1961 Sb., který nahradil zákon z roku 1950. Tento zákon platil po novelizacích a úpravách až do roku 2009, kdy vstoupil v platnost nový trestní zákoník č. 40/2009 Sb. Účinnosti nabyl dne 1. 1. 2010.

Jednotlivé trestné činy a jejich změny oproti předešlé platné právní úpravě jsou obsaženy u jednotlivých kapitol a podkapitol

---

⁷Srov. Gřivna, T. Trestní právo hmotné. In Bobek, M. – Molek, P. – Šimíček, V. (eds) Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví. Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita Brno 2009 str. 553-581. [cit. 2012-03-14][online] Přístupné na http://www.komunistickepravo.cz/kapitoly/19_553581_komunistickepravo-cz_Grivna_Trestni-pravo.pdf

4. TRESTNÁ SOUČINNOST DE LEGE LATA

„Historie lidstva ukazuje, že páchaní trestné činnosti není izolovaným projevem jedinců na okraji společnosti, ale právě naopak, i ty nejběžnější trestné činy bývají páchany skupinami zločinců, kteří se ve své činnosti vzájemně podporují, utvrzují se v rozhodnutí, opatřují si vzájemně prostředky k trestným činům a zajišťují si ochranu před trestním stíháním.“⁸

Trestné činy, které souvisí s trestnou součinností, patří mezi nejčastější. Už i historie nám ukazuje, že je potřeba se na tyto trestné činy zaměřit a přijmout odpovídající právní úpravu.

4.1. TRESTNÁ SOUČINNOST OBECNĚ

„Trestnou součinnost definujeme tak, že se na trestném činu podílí více spolupachatelů nebo vedle pachatele (spolupachatelů) i jiné osoby, zejména tím, že trestný čin pachatele nebo spolupachatelů úmyslně zosnují, řídí, vyvolávají nebo takový čin umožňují či alespoň usnadňují, zužitkují výnosy trestného činu nebo pachateli či spolupachatelům trestného činu nebo osobám na něm zúčastněných usnadňují uniknout trestnímu stíhání nebo trestu.“⁹

Takto vidí definici trestné součinnosti prof. Jelínek. Osobně se přikláním k definici trestné součinnosti podle prof. Vladimíra Kratochvíla, který nemá jednotnou definici pro trestnou součinnost obecně, ale dělí trestnou součinnost na skutečnou a zdánlivou.

---

⁸ Říha, M. K výkladu pojmu „společné jednání“ spolupachatelů trestného činu. Trestněprávní revue č. 5/2009, str. 136-143. Praha: C. H. Beck, 2009, 136 s.

⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 1. vyd. Praha: Leges, 2009, s. 286.

TRESTNÁ SOUČINNOST DĚLENÍ

Trestná součinnost skutečná

- Obecné formy trestné součinnosti – spolupachatelství, organizátorství, návod, pomoc. Účastenství ve smyslu § 24 odst. 1 a) b) c) TrZ je označováno jako „účastenství v užším smyslu“. Spolupachatelství je označováno jako účastenství v širším smyslu.
- Některé formy přípravy ve smyslu § 20 odst. 1 TrZ – spolčení, sročení
- Zvláštní formy mezi zvláštní formy se řadí některé další formy trestné součinnosti uvedené v oddíle 8. Hlavy X. zvláštní části jsou to
- Zvláštní případy trestných činů

Trestná součinnost zdánlivá

- Obecné formy trestné součinnosti – quasispolupachatelství sui generis = „kvazispolupachatelství svého druhu“ (pachatelství souběžné, postupné, nepřímé pachatelství, quasiúčastenství sui generis)
- Zvláštní formy

4.2. TRESTNÁ SOUČINNOST SKUTEČNÁ

Definice trestné součinnosti skutečné prof. Kratochvíla vychází z pojmu skupinové kriminality a rozumíme jí „*Trestná součinnost jako kvalifikovaná forma trestné činnosti se vyznačuje dvěma či více jejími subjekty, jedním společným nebo hlavním trestným činem a s ním souvisejícím činem vedlejším, vzájemnou nebo aspoň jednostrannou propojeností subjektivních a objektivních stránek jednání zúčastněných subjektů.*“¹⁰

---

¹⁰ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část*. 1. vyd. Praha: C. H. Bek, 2009, s. 295.

Podle této definice musí, aby se jednalo o součinnost skutečnou, být uvedeny znaky kumulativně. Pokud jeden ze znaků chybí, jedná se o trestnou součinnost zdánlivou, které se budu věnovat dále.

Trestnou součinnost skutečnou podle Kratochvíla dělíme na obecné a zvláštní formy trestné součinnosti. Mezi obecné formy patří účastenství zahrnující spolupachatelství, organizátorství, návod, pomoc a jejich příprava, dále spolčení a sročení. Mezi zvláštní formy řadíme některé další formy trestné součinnosti, které jsou obsažené v hlavě X., díl 8 zvláštní části trestního zákoníku, dále také *další skutkové podstaty samostatných trestných činů ve zvláštní části mající trestně součinnou povahu; např. podle § 214. Trestně součinnou povahu vykazují i některé kvalifikované skutkové podstaty trestných činů*¹¹ Jako příklad si můžeme uvést § 311 odst. 1,3 písm. a) TrZ „... člen organizované skupiny...“

prof. Jelínek dělí formy trestné součinnosti odlišně. Na formy trestné součinnosti podle trestního zákoníku, na některé formy přípravy a na formy trestné součinnosti obsažené ve zvláštní části trestního zákona.

4.2.1. OBECNÉ FORMY TRESTNÉ SOUČINNOSTI SKUTEČNÉ

Obecnými formami rozumíme účastenství v širším smyslu a účastenství v užším smyslu. Mezi účastenství v širším smyslu řadíme spolupachatelství (§23 TrZ), organizátorství, návod a pomoc (§ 24 TrZ). Kdežto účastenství v užším smyslu se zaměřuje pouze na § 24 TrZ.

ÚČASTENSTVÍ V ŠIRŠÍM SMYSLU

SPOLUPACHATELSTVÍ

Spolupachatelem je osoba, která spáchá trestný čin úmyslným společným jednáním dvou či více trestně odpovědných osob. Spolupachatelství patří mezi nejzávažnější formu účastenství v širším smyslu. Aby byla naplněna skutková podstata spolupachatelství, musí být splněny dva znaky. Prvním z nich je, že se jedná o společné přímé jednání a druhým z nich je společný úmysl. Pokud není

---

¹¹ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 295 - 296

splněn jeden z těchto znaků, pak se nejedná o spolupachatelství, ale každý pachatel by byl trestán, za jím naplněnou skutkovou podstatu. Pro posuzování trestnosti spolupachatelství, zde platí zásada, že každý je za trestný čin odpovědný tak, jako by spáchal trestný čin sám.

V případě, že zákon vyžaduje speciální vlastnosti, způsobilost či postavení, může být spolupachatelem jen ten, kdo takovou vlastnost má. Pokud osobě tato vlastnost chybí, není spolupachatelem, ale může být návodcem, organizátorem či pomocníkem ve smyslu § 24 TrZ.

SPOLEČNÉ JEDNÁNÍ

O společné jednání, ať již současně probíhající nebo postupně na sebe navazující, jde tehdy, jestliže:

a) každý ze spolupachatelů naplnil svým jednáním všechny znaky skutkové podstaty trestného činu (např. všichni spolupachatelé znásilnění za použití násilí postupně souložili se ženou nebo pod pohrůzkami násilí pronášenými všemi spolupachateli s ní současně vedle soulože vykonali srovnatelný pohlavní styk),

b) jestliže každý ze spolupachatelů svým jednáním uskutečnil jen některý ze znaků skutkové podstaty trestného činu, jež je pak naplněna jen souhrnem těchto jednání (např. jeden ze spolupachatelů znásilnění nejprve ženu zbil a potom ji držel, aby se nemohla bránit, a druhý ze spolupachatelů na ní vykonal pohlavní styk – srov. R 66/1955 a R 17/1982),

c) jestliže jednání každého ze spolupachatelů je alespoň článkem řetězu, přičemž jednotlivé činnosti – články řetězu – působí současně nebo postupně ve vzájemné návaznosti a směřují k přímému vykonání trestného činu a jen ve svém celku tvoří jeho skutkovou podstatu (srov. R 36/1973, shodně R 15/1967).¹²

SPOLEČNÝ ÚMYSL

Druhým znakem, aby bylo spolupachatelství naplněno, je společný úmysl. Osoby spolupachatelů musí mít stejný úmysl, cíl, záměr. *Nejde*

---

¹² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2009-2010. str. 268.

*o spolupachatelství, když pachatelé souběžně útočí proti témuž předmětu útoku, ale každý z nich sleduje jiný záměr (srov. R 57/1970).*¹³

Od spolupachatelství musíme odlišovat „souběžné spolupachatelství“, kdy například dva zloději kradou v jednom obchodě, aniž by o sobě věděli a předem se domluvili. V tomto případě se o spolupachatelství nejedná.

POSUZOVÁNÍ TRESTNOSTI SPOLUPACHATELE

Jak již bylo výše řečeno, spolupachatel je trestně odpovědný, jako kdyby trestný čin spáchal sám.

Při posuzování trestnosti není důležité, jakou měrou se spolupachatelé podíleli na skutkové podstatě, každý je odpovědný stejně. Například v případě trestného činu krádeže podle § 205 odst. 1, odst. 5 písm. a) TrZ – způsobí tak přisvojením cizí věci škodu velkého rozsahu, která je podle § 138 odst. 1 TrZ 5 mil. korun, postačí, aby součet škody všech spolupachatelů přesáhl tuto částku, a všichni budou trestáni za způsobenou škodu velkého rozsahu.

*Vybočí-li některý ze spolupachatelů z rámce společné dohody (exces), bude odpovědný za to, co sám způsobil a zavinil (např. jestliže mimo rámec dohody o ublížení na zdraví úmyslně někoho usmrtí). Ostatní však odpovídají jen za trestnou činnost, která byla obsahem dohody.*¹⁴

Při spáchání trestného činu za podmínek spolupachatelství je třeba odpovědnost ve vztahu k okolnostem podmiňujícím použití vyšší trestní sazby nebo k okolnostem přitěžujícím posoudit u každého ze spolupachatelů samostatně a individuálně v závislosti na jeho zavinění (§ 17 a § 39 odst. 5 TrZ). Sama okolnost, že úmyslný útok na zájem chráněný trestním zákonem byl spáchán ve spolupachatelství, neodůvodňuje ještě závěr, že všichni spolupachatelé odpovídají i za těžší následek, popř. za jinou okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby. Je-li při úmyslném útoku na zdraví provedeném ve spolupachatelství (§ 23, § 146 odst. 1) způsobena těžká újma na zdraví nebo smrt (§ 146 odst. 3 nebo odst. 4),

---

¹³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2009-2010. str. 268

¹⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 1. vyd. Praha: Leges, 2009, s. 300

musí být zavinění tohoto těžšího následku zkoumáno u každého pachatele samostatně (srov. R 20/1970; dále srov. R 4532/1932-II. a R 5536/1936). Spolupachateli se těžší následek způsobený úmyslně druhým spolupachatelem (§ 23) přičítá i tehdy, jestliže jej sám zavinil jen z nedbalosti [§ 17 písm. a)], ledaže by zákon vyžadoval zavinění úmyslné (srov. R 49/1971). K problematice zavinění k těžšímu následku u majetkových trestných činů srov. též R 71/1971-II. a R 5/1982.¹⁵

Spolupachatelství je subsidiárně nadřazeno organizátorství, návodu a pomoci. V případě, že je spolupachatel zároveň organizátorem, je odpovědný podle § 23 TrZ ne podle účastenství § 24 TrZ, jelikož spolupachatelství je řazeno mezi nejzávažnější formu trestné součinnosti. Organizátorství je možné přičíst, jako přitěžující okolnost viz § 42 písm. o) TrZ

ÚČASTENSTVÍ V UŽŠÍM SMYSLU

Účastenstvím v užším smyslu označujeme účastenství podle § 24 odst. 1 a) b) c) TrZ Pořadí v paragrafu nám určuje jistou hierarchii od nejzávažnějšího účastenství po nejméně závažné. Účastenství je možné pouze k individuálně určenému trestnému činu a jednání musí být vždy úmyslné. Mezi hlavním pachatelem a účastníkem je příčinný vztah.

ZÁSADY ÚČASTENSTVÍ V UŽŠÍM SMYSLU

Základní zásadou účastenství v užším smyslu je zásada akcesority účastenství. Ve své podstatě se jedná o závislost odpovědnosti účastníka na trestní odpovědnosti pachatele.

Podstatou zásady akcesority je to, že trestní zákoník podmiňuje formálně-materiálně trestnost účastenství v užším smyslu pokusem o hlavní trestný čin.

Účastenství (organizátorství, návod a pomoc) podle § 10 odst. 1 tr. zák. je možné jen na dokonaném trestném činu nebo jeho pokusu. Nepřekročí-li přímý

---

¹⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2009-2010. str. 268.

pachatel stadium přípravy k trestnému činu, posoudí se i jednání účastníka jen jako příprava k trestnému činu podle § 7 odst. 1 tr. zák.¹⁶

Akcesorita jako taková je vykládána jako souvislost, závislost či příslušenství jednoho jevu (jevu akcesorního) k jevu jinému. Akcesorita účastenství je pak interpretována jako závislost účastenství a jeho trestnosti na trestném činu, k němuž se účastenství vztahuje (na tzv. „hlavním“ trestném činu).¹⁷

ORGANIZÁTORSTVÍ (§24 Odst. 1 TRZ)

Organizátorství je ve srovnání s návodem závažnější a nebezpečnější formou trestné součinnosti, protože organizátor se ve svém jednání neomezuje jen na vzbuzení rozhodnutí spáchat trestný čin, ale vyvíjí širší a intenzivnější činnost, která svou povahou naplňuje zákonné znaky „zosnování“ a „řízení“ trestného činu. R 67/1971

Organizátorství je v ČR uzákoněno od roku 1961. Ve srovnání s jinými zeměmi například s Německem, Švýcarskem (všeobecně zeměmi, které mají dualistický systém) je u nás organizátor pouze účastníkem, kdežto v těchto zemích je hlavním pachatelem.

Organizátorem je ten, kdo úmyslně zosnoval nebo řídil dokonaný trestný čin nebo jeho pokus.

Za zosnování trestného činu je třeba považovat činnost spočívající nejen v iniciování dohody o spáchání trestného činu, ale i ve vymyšlení a vypracování plánu jeho spáchání, vyhledání osob, které by se na něm podílely, zajišťování jejich vzájemného styku, rozdělování úkolů jednotlivým osobám před spácháním trestné činnosti, zabezpečování utajené trestné činnosti i utajení jednotlivých osob podílejících se na trestné činnosti, zajišťování odbytu věcí získaných trestnou činností předem či v průběhu trestné činnosti apod.

---

¹⁶ Nejvyšší soud České soc. rep., 6 Tz 7/82, [R 39/1983 tr.]

¹⁷ Togner, M. Pokračování v účastenství. Trestněprávní revue č. 8/2008, str. 248-251. Praha: C. H. Beck, 2008

*Za řízení trestného činu je třeba považovat úkony spočívající v usměrňování všech osob na trestné činnosti se podílejících, vydávání konkrétních pokynů těmto osobám a vyžadování jejich splnění apod.*¹⁸(srov. ÚS 18/1998-n)

NÁVOD (§ 24 ODS. 1 PÍSM. B TRZ)

Návodcem (§ 5 tr. zák.) jest, kdo v jiném úmyslně vzbudí rozhodnutí ke spáchání určitého trestného činu. Návod vyhledává na straně návodcově úmysl, směřující ke vzbuzení takového rozhodnutí a záleží v podstatě v tom, že návodce v pachateli takové rozhodnutí úmyslně vyvolá. Více se k návodu nežádá, než by návodce chtěl, aby čin byl spáchán (po případě aspoň) podniknut osobou navedenou. Rt 3376/1929

Prostředky, kterými má být návod proveden, nejsou zákonem stanoveny. Jako příklad návodu je poučení, rozkaz, přemlouvání apod. Ovšem osoba, která je naváděná nesmí jednat nesvobodně. Pokud by osoba jednala například v krajní nouzi nebo nutné obraně, jednalo by se o nepřímé pachatelství.

Jako u organizátorství, tak návod směřuje proti určité osobě i individuálně určitému trestnému činu. (srov. R 3812/1929)

POMOC (§24 ODS. 1 PÍSM. C) TRZ)

Pomocníkem trestného činu je ten, kdo jinému úmyslně umožní nebo usnadní spáchání trestného činu.

Pomoc podle zákonodárce spočívá zejména v opatření prostředků nezbytných ke spáchání činu, odstranění překážek bránících spáchání trestného činu, radě, utvrzování pachatele v předsevzetí spáchat trestný čin nebo slibu přispět po trestném činu. Nově (od 1. 1. 2010) zákonodárce do tohoto demonstrativního výčtu zařadil jako příklad pomoci „vylákání poškozeného na místo činu“ (tzv. volavka) a „hlídání při činu“ (tzv. dělání zdi, reagoval tak na

---

¹⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2009-2010.str. 284.

kritiku teorie dosavadní praxe, která tyto případy považovala za spolupachatelství.¹⁹

Účastenství na trestném činu ve formě pomoci podle § 24 odst. 1 písm. c) TrZ je možné spáchat jen před dokonáním (správně „dokončením“ – srov. R 3/1972-V. a R 1/1980) trestného činu. R 51/1967-I.

Pomoc rozlišujeme na fyzickou a psychickou, Pomocí fyzickou rozumíme například opatření zbraně, hlídání při činu. Psychickou pomocí pak například utvrzování v předsevzetí spáchat trestný čin.

Někdy může být problematické rozlišit pomoc psychickou od návodu. Liší se tím, že návod vyvolá ono rozhodnutí spáchat trestný čin, kdežto u pomoci, je pachatel již rozhodnutý spáchat trestný čin a pomocník je ho v jeho předsevzetí utvrzuje.

Pomoc může být spáchána jak omisivním tak komisivním jednáním. U omisivního jednání se jedná o tzv. negativní pomoc, od které musíme odlišit trestné činy nepřekažení trestného činu (§367 TrZ) a neoznámení trestného činu (§368 TrZ) uvedené ve zvláštní části trestního zákona. Těmto trestným činům se budu věnovat ve zvláštní kapitole. Jako příklad negativní pomoci je hlídač, který umožní díky tomu, že nepůjde na pravidelnou obhlídku areálu, vniknutí pachatelů a následný trestný čin krádeže.

NĚKTERÉ FORMY PŘÍPRAVY VE SMYSLU § 20 Odst. 1) TRZ

SPOLČENÍ

Za spolčení jako formu přípravy se považuje dohoda dvou nebo více osob o spáchání konkrétního, byť detailně neurčeného, zvláště závažného zločinu, ať již výslovná, nebo konkludentní (mlčky uzavřená). Obsahem spolčení je buď budoucí spolupachatelství, nebo u některých členů spolčení je to budoucí pachatelství a u dalších budoucí organizátorství či pomoc. Spolčení je obdobné jako vzájemný návod, a může být proto posuzováno někdy jako příprava ve formě návodu.

---

¹⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 1. vyd. Praha: Leges, 2009, s. 310 .

Spolčení jako dohoda o budoucím zvlášť závažném zločinu má v poměru k pokusu i dokonanému zvlášť závažnému zločinu povahu podpůrnou, stejně jako k organizátorství, návodu a pomoci jako formám účastenství, jakož i k přípravě ve formě organizátorství, návodu a pomoci. Zvláštní formou spolčení je organizovaná skupina [viz výklad k § 42 písm. o)].

Srocení je faktické shluknutí (jako forma určitého spojení sil) nejméně tří osob k spáchání individuálně určeného zvlášť závažného zločinu. Není třeba k němu výslovné dohody, a proto je účastníkem srocení i ten, kdo se k němu úmyslně připojí s vědomím o jeho účelu. Na rozdíl od spolčení se u srocení jedná vždy v zásadě o okamžité nebo velmi blízké spáchání zvlášť závažného zločinu, a proto je možná příprava jen v tomto krátkém období předtím, než jejich jednání dospěje do fáze pokusu [21].²⁰ Jaká je to strana v komentáři???

SROCENÍ

Srocením rozumíme shluk alespoň tří lidí, k němuž dojde i bez výslovné domluvy. Je zaměřeno na individuálně určitý násilný trestný čin. Trestný čin musí být vykonán ihned.

4.3. ZVLÁŠTNÍ FORMY TRESTNÉ SOUČINNOSTI

SKUTEČNÉ

Mezi tyto formy můžeme zařadit některé formy trestné součinnosti, kterým bude věnována samostatná kapitola, ale můžeme sem zařadit i samostatné trestné činy, které jsou uvedené ve zvláštní části zákona. Patří sem:

§ 214 podílnictví

§ 215 podílnictví z nedbalosti

§ 216 legalizace výnosů z trestné činnosti

§ 217 legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti

---

²⁰ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2009-2010. str. 268.

§ 339 odst. 2 písm. a) násilné překročení státní hranice (zvláštní případ organizátorství)

§ 340 organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice (zvláštní případ organizátorství a pomoci)

§ 341 odst. 1 napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky (zvláštní případ pomoci)

§ 341 odst. 2 písm. a) napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky (zvláštní případ organizátorství)

§ 352 odst. 3 násilí proti skupině obyvatelů a jednotlivci, § 356 odst. 2 podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod (speciální případy spolčení a sročení)

§ 171 odst. 2 omezování osobní svobody (speciální případ pomoci, jde-li o usnadnění cizího činu)

§ 400 odst. 2 genocidium (zvláštní případ podněcování)

Organizovaná zločinecká skupina (§ 129, § 361) – relativně stálé společenství osob zaměřené na soustavné páchání úmyslné trestné činnosti

Trestně součinnou mají i některé skutkové podstaty obsahující znak, že pachatel spáchal trestný čin jako „člen organizované skupiny“ například § 205 odst. 4 písm. a) tr. zák., nebo že spáchal čin „nejméně se dvěma osobami“, například § 240 odst. 2 písm. a) tr. zák.²¹

4.4. TRESTNÁ SOUČINNOST ZDÁNLIVÁ

Jak je tomu i v jiných právních odvětvích, tak slovem zdánlivý rozumíme, že stav podle práva není, ačkoliv by mohl být a to díky tomu, že chybí určité pojmové znaky. *Skutečná trestná součinnost podléhá speciálnímu režimu jejího právního posuzování jak z hlediska viny, tak i trestu. Naproti tomu trestná součinnost jen zdánlivá zůstává de iure nadále trestnou činností jediného*

---

²¹ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 1. vyd. Praha: Leges, 2009, s. 287 - 288.

pachatele, popř. více samostatných pachatelů, tedy i takto právě posuzovanou, přestože fakticky se opírá o více jejích aktérů.²²

OBECNÉ FORMY

Stejně jako je tomu u součinnosti skutečné, tak i u součinnosti zdánlivé jsou obecné a zvláštní formy. Mezi obecné formy řadíme Quasispolupachatelství sui genesis, Souběžné a postupné pachatelství, Nepřímé pachatelství, Quasiúčastenství

Zvláštní formy jsou obsaženy ve skutkových podstatách některých trestných činů. Tyto skutkové podstaty mají za úkol postihnout právě zdánlivou součinnost, jelikož jsou nepostižitelné obecnými ustanoveními součinnosti skutečné.

QUASISPOLUPACHATELSTVÍ SUI GENERIS

Quasispolupachatelství zahrnuje jednání alespoň jedné osoby trestně odpovědné s osobou trestně neodpovědnou. Trestně neodpovědný může být například kvůli nedostatku věku, nepřičetnosti. Trestný čin bude spáchán pouze osobou trestně odpovědnou.

Souběžné a postupné pachatelství

Souběžné pachatelství je, *že všichni zúčastnění naplňující všechny znaky úmyslného trestného činu jednají, aniž o sobě vědí, a nebo o sobě sice vědí, ale každý z nich páchá předmětný trestný čin subjektivně jen podle svého úmyslu.²³* Základním znakem, který zde chybí je společný úmysl. *Nejde o spolupachatelství, když pachatelé souběžně útočí proti témuž předmětu útoku, ale každý z nich sleduje jiný záměr.* R 57/1970

---

²² Kratochvíl, V. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné : obecná část*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 316 - 317

²³ Kratochvíl, Vladimír. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné : obecná část*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 319

POSTUPNÉ PACHATELSTVÍ

Podobá se spolupachatelství jednáním, ovšem každý ze spolupachatelů má vlastní úmysl. Chybí zde opět společný úmysl. Jako příklad je možné uvést, dva pachatele, kdy jeden ženu sváže, naplní znaky skutkové podstaty omezení osobní svobody, druhý tohoto využije a na ženě vykoná soulož, naplní jinou skutkovou podstatu. Každý ze zúčastněných bude odpovídat za jím naplněnou skutkovou podstatu trestného činu stanoveného v zákoně.

Pokud při takovém trestném činu přistoupí pachatel k trestné činnosti jiné osoby po dokonání trestného činu ve stadiu jeho dokončování, je nutné jeho chování kvalifikovat jako pomoc podle § 24 odst. 1 písm. c) TrZ , a ne jako spolupachatelství podle § 23 TrZ . Jestliže však pachatel samostatným jednáním sám naplní znaky dokonání trestného činu, a potom ve stadiu dokončování trestného činu jedná společně s jinými pachateli, je třeba jeho jednání kvalifikovat jako spolupachatelství podle § 23 TrZ , protože posouzení takového jednání jen jako pomoci by nebyla vystižena skutečnost, že pachatel sám naplnil znaky dokonání trestného činu. R 11/1983

NEPŘÍMÉ PACHATELSTVÍ

Jestliže pachatel spáchá trestný čin společným jednáním s osobou pro nedostatek věku trestně neodpovědnou (§ 25 TrZ), nejde o spolupachatelství podle § 23 TrZ , ale o spáchání trestného činu jediným pachatelem podle § 22 odst. 2 TrZ . R 51/1970-II.

Je potřeba od sebe odlišovat návod podle § 24 odst. 1 c) TrZ od nepřímého pachatelství.

Jednání pachatele, jímž navede trestně neodpovědnou osobu k činu jinak trestnému, nelze posoudit jako návod k trestnému činu podle § 24 odst. 1 písm. b) TrZ , ale jako pachatelství takového trestného činu ve smyslu § 22 odst. 2 TrZ . Jde o jeden z případů tzv. nepřímého pachatelství, kdy pachatel využije jiné osoby jako živého nástroje. R 10/1996

QUASIÚČASTENSTVÍ

Quasiúčastenství je opakem nepřímého pachatele, kdy osoba trestně neodpovědná navede osobu trestně odpovědnou ke spáchání trestného činu.

Zvláštní formy

Mezi zvláštní formy zařadíme takové trestné činy, které mají ve své skutkové podstatě formu organizátorství, návodu či pomoci. Tyto trestné činy není možné trestat podle obecných ustanovení § 24 odst. 1 a) b) c) TrZ. Jako příklad si můžeme uvést § 161 odst. 1 písm. a) b) TrZ, § 162 odst. 1 písm. a) b) TrZ – nedovolené přerušování těhotenství spáchané formou pomoci či svedené těhotné ženy k autointerupci.

4.5. TRESTÁNÍ ÚČASTENSTVÍ A ZÁNİK TRESTNOSTI

„Na trestní odpovědnost a trestnost účastníka se užije ustanovení o trestní odpovědnosti a trestnosti pachatele, jestliže trestní zákon nestanoví něco jiného. §24 odst. 2 TrZ

Soud při rozhodování přihlédne ke všem paragrafům upravujících trestní odpovědnost. Dále přihlédne k obecným zásadám platících pro ukládání trestu, ovšem zde nesmí opomenout na *speciální ustanovení § 39 odst. 6 písm. b) TrZ, které stanoví, že u účastníků přihlédne soud též k významu a povaze jejich účasti na spáchání trestného činu.*

Pro uložení trestu účastníkovi je nerozhodné, jak a zda byl potrestán hlavní pachatel. Je ovšem důležité, že hlavní pachatel trestný čin spáchal nebo se o něj alespoň pokusil. Při ukládání trestu platí zásada rovnosti forem účastenství – je nerozhodné, zda bylo účastenství spácháno ve formě organizátorství, návodu či pomoci.

Trestní odpovědnost účastníka zaniká, jestliže dobrovolně upustil od dalšího účastenství na trestném činu a odstranil nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknutého účastenství, nebo učinil o účastenství na trestném činu oznámení v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknutého účastenství, mohlo být ještě

odstraněno; oznámení je nutno učinit státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, voják může místo toho učinit oznámení nadřízenému. Je-li na činu zúčastněno více osob, nebrání zániku trestní odpovědnosti účastníka, který takto jednal, je-li čin spáchán ostatními pachateli nezávisle na jeho dřívějším přispění k činu nebo přes jeho včasné oznámení. Ustanovení odstavců 3 a 4 se nevztahuje na trestní odpovědnost účastníka za jiný trestný čin, který již jednáním uvedeným v odstavci 1 spáchal.“§ 24 odst. 3., odst. 4., odst. 5

Trestní zákon z roku 1961 neměl pro zánik trestní odpovědnosti při účastenství v užším smyslu žádné ustanovení. Aplikoval se § 8 odst. 3 TZ. o zániku trestnosti pokusu. Nový trestní zákoník obsahuje již zánik trestnosti pro účastenství v užším smyslu. Zákon říká, že podle § 24 odst. 3 TrZ, trestnost účastníka zaniká tím, že účastník dobrovolně upustí od účastenství na trestném činu, ale zároveň odstraní nebezpečí, které díky jeho účastenství vzniklo nebo učiní oznámení o uvedeném nebezpečí, které ještě mohlo být odstraněno, příslušným orgánům. Tímto není ovšem dotčena trestní odpovědnost účastníka za jiný trestný čin, který nastal před zánikem trestnosti účastenství např. krádež pistole, kterou hlavnímu pachateli odebere před spácháním trestného činu vraždy tzv. kvalifikované účastenství. Pokud snaha zabránit trestnému činu je bezvýsledná, tak soud v tomto případě může přihlédnout jako k polehčující okolnosti §41. TrZ

Dobrovolností rozumíme:

Dobrovolnost upuštění je dána jen tehdy, jestliže účastník ví, že mu nic nebrání dokončit své účastenství, ani mu nehrozí žádné nebezpečí, tedy předpokládá, že jeho účastenství na trestném činu je uskutečnitelné (a to třeba i mylně), a přesto se rozhodne od jeho dokončení upustit a odstranit nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákoníkem z již podniknutého účastenství, nebo učinit o účastenství na trestném činu oznámení v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákoníkem, mohlo být ještě odstraněno. Účastník musí tedy jednat s vědomím možnosti účastenství na trestném činu dokončit v souladu se svými představami a sám z vlastní vůle se rozhodne upustit od dalšího účastenství na trestném činu.

Dobrovolnost upuštění není vyloučena, obává-li se účastník na trestném činu odpovědnosti za své jednání a uložení trestu, a jde přitom o obavu konkrétně nepodloženou, nebo sice i podloženou, ale nikoli činností orgánů činných v trestním řízení anebo jiné osoby, která jeho pokus odhalila (přistihla ho při účastenství na trestném činu apod.). Pouhá obava účastníka z odhalení, která vyplývá z jeho vědomí, že páchá účastenství na trestném činu, nevylučuje dobrovolnost, jestliže účastník upustil od dalšího účastenství pouze z vlastního rozhodnutí.

Pokud jde o zánik trestní odpovědnosti účastníků, posuzují se všichni účastníci vždy samostatně, neboť beztrestní jsou pouze ti, kteří dobrovolně upustili od dalšího účastenství na trestném činu.²⁴

O dobrovolné upuštění nejde, pokud účastník svůj záměr odložil na pozdější dobu. Upuštění od záměru musí být trvalé. Pokud účastník svůj záměr přeruší s úmyslem v trestném činu pokračovat za jiných okolností, pak se o dobrovolné upuštění nejedná. (srov. B 1/1986-10)

Pod pojmem „odstraní nebezpečí“ rozumíme: *Odstraní nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknutého účastenství. (např. návodce rozmluví pachatele rozhodnutí spáchat trestný čin, pomocník znemožní pachateli čin např. odebráním poskytnutého jinak potřebného speciálního nástroje.²⁵*

Oznámení o účastenství na trestném činu ve smyslu § 24 odst. 3 písm. b) přichází v úvahu jen v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknutého účastenství, mohlo být ještě odstraněno .²⁶

Oznámení je potřeba provést příslušným orgánům, kterými rozumíme státního zástupce, policejní orgán. Voják provede oznámení vojenské policii popřípadě svému nadřízenému. Příslušnost orgánů není podstatná, oznámení je

---

²⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2009-2010.str. 289.

²⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 1. vyd. Praha: Leges, 2009, s. 320.

²⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2009-2010.str. 290.

možné provést kdekoliv. Pokud oznámení bude provedeno u jiné osoby, je toto oznámení neúčinné, ačkoliv mohlo být dobrovolné a včasné. Je zde ovšem výjimka, kdy se toto neúčinné oznámení může hodnotit podle své závažnosti.

Při posuzování zániku trestnosti se posuzují všichni účastníci samostatně.

4.5.1. VÝMĚRA TRESTU

Všeobecně jsou uplatněny obecné zásady podle § 39 TrZ a následující. Soud může účastníkovi uložit i jiný druh trestu nebo ochranné opatření. Nový trestní zákoník upravuje nově domácí vězení, zákaz vstupu na sportoviště. Základní zásadou, která platí pro výměru trestu, je zásada rovnosti forem účastenství. Není tedy rozhodné, zda bylo účastenství ve formě organizátorství, návodu či pomoci. Dále soud nepřihlíží k tomu, zda byl pachatel za trestný čin potrestán či odsouzen. *Vedle obecných zásad o výměře trestu stanoví trestní zákoník v § 39 odst. 6 písm. b), že u účastníků přihlédne soud též k významu a povaze jejich účasti na spáchání trestného činu.*²⁷

---

²⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 1. vyd. Praha: Leges, 2009, s. 322

5. VYBRANÉ FORMY TRESTNÉ SOUČINNOSTI

5.1. NĚKTERÉ DALŠÍ FORMY TRESTNÉ SOUČINNOSTI §364 - §368 TRZ

Zákon v hlavě desáté, oddíle osmém specifikuje trestné činy, kdy již nepostačí účastenství v užším slova smyslu. Jedná se o zvláštní formy trestné součinnosti skutečné. Tyto trestné činy doplňují obecnou část trestné součinnosti. Od obecných forem trestné součinnosti skutečné se liší tímto:

- Není zde uplatněna zásada akcesority – tzn., že pachatel bude trestně odpovědný, i když trestný čin základní nebyl spáchán nebo jeho trestnost zanikla.
- Pachatelem nemůže být ten, kdo je trestně odpovědný za hlavní trestný čin či se podílí na jeho účasti.
- Společným cílem neboli objektem je zamezit zločinnosti či ji potlačit.
- Pro spáchání trestného činu podle § 364 - § 368 TrZ se vyžaduje úmysl. Pachatel nemusí znát skutkovou podstatu těchto trestných činů, ale musí umět rozeznat alespoň čin základní.
- Pachatelem může být kdokoliv, *a to i ve vztahu k trestným činům se zúženým okruhem pachatelů, jejichž znakem je konkrétní či speciální subjekt.*²⁸

Mezi některé formy trestné součinnosti patří trestný čin podněcování, schvalování, nadřzování, nepřekažení a neoznámení trestného činu. Za spáchání těchto trestných činů je možné uložit trest odnětí svobody až do čtyř let, ale podle § 53 odst. 2 TrZ lze také uložit *domácí vězení, obecně prospěšné práce, peněžitý trest, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, vyhoštění a*

²⁸ Novotný, Oto, a kol. *Trestní právo hmotné. 2.*, aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, s 479.

zákaz pobytu lze uložit samostatně, i když trestní zákon na některý trestný čin takový trest nestanoví.

5.2. PODNĚCOVÁNÍ K TRESTNÉMU ČINU (§ 364 TRZ)

Podněcování k trestnému činu je zákonem definováno takto: „*Kdo veřejně podněcuje k trestnému činu, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.*“ (§ 364)

Za podněcování se považuje každý projev, který je způsobilý vyvolat u jiných osob náladu nebo rozhodnutí spáchat trestný čin. Nezáleží na formě projevu (ústní, písemná, grafická apod.) ani na způsobu provedení, když může jít o podněcování přímé i nepřímé (např. ironická kritika osob dodržujících zákony).²⁹

Není důležité, zda byla skutková podstata trestného činu, k němuž bylo podněcováno, naplněna, ale je důležité, že pachatel trestného činu podněcování naplnil skutkovou podstatu tím, že trestný čin podněcování vykonal.

Trestný čin podněcování je dokonán, okamžikem, kdy pachatel vykonal projev, kterým chtěl vzbudit podnět spáchat trestný čin.

Pojem veřejně je upraven v § 117 TrZ:

Trestný čin je spáchán veřejně, jestliže je spáchán

a) obsahem tiskoviny nebo rozšiřovaného spisu, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem nebo

b) před nejméně třemi osobami současně přítomnými

Po subjektivní stránce se jedná o úmyslný trestný čin. Pachatel musí vědět, že svým jednáním může, i když jen u jednotlivce, vyvolat rozhodnutí spáchat některé z jednání, ke kterému vyvolal podnět, a současně musí být s tímto srozuměn.

---

²⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2009-2010.str. 3062.

Trestný čin podněcování se dost podobá návodu (§24 odst. 1 b) TrZ) ovšem je potřeba je odlišovat. *Skutková podstata trestného činu podněcování je širší než návod, neboť podněcovat lze i k individuálně neurčenému trestnému činu a rovněž podněcování může být adresováno individuálně neurčenému okruhu osob.*³⁰

5.2.1. ROZDÍLY MEZI PODNĚCOVÁNÍM A NÁVODEM

- Skutková podstata trestného činu, k němuž je podněcováno, nemusí být konkretizována jako u návodu.
- Podněcování je vždy veřejné.
- U podněcování postačí vyvolat myšlenku spáchat trestný čin. U návodu je vyvoláno rozhodnutí trestný čin, ke kterému je naváděno spáchat.
- Okruh adresátů, k němuž je podněcování směřováno, je neurčitý, kdežto návod je směřován vůči konkrétní osobě.

V dnešní době nejčastějším nástrojem pro podněcování je internet a počítačová síť.

5.3. SCHVALOVÁNÍ TRESTNÉHO ČINU (§ 365 TRZ)

Kdo veřejně schvaluje spáchaný zločin nebo veřejně vychvaluje pro zločin jeho pachatele, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok a stejně bude potrestán, kdo v úmyslu projevit souhlas s trestným činem pachatele nebo osobu jemu blízkou odmění nebo odškodní za trest, nebo na takovou odměnu nebo odškodnění pořádá sbírku. (§ 365 TrZ)

V trestním zákoníku platném od roku 2010 došlo oproti zákoníku z roku 1961 u toho trestného činu k dvěma změnám. Zákonodárce v odst. 1 omezil trestnost veřejného schvalování trestného činu pouze na spáchaný zločin (§ 14 odst. 3 TrZ. Za přečin nebude pachatel trestně stíhán. U odst. 2 došlo k nahrazení pojmu „sbírá“ pojmem „pořádá sbírku“.

---

³⁰ Jelínek, J. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, 512 s.

Skutková podstata trestného činu schvalování podle § 365 odst. 1 TrZ je naplněna po spáchání schvalovaného zločinu. Není rozhodující, zda již byl pachatel pro spáchaný zločin odsouzen nebo pokud nebyl vůbec trestně stíhán ať již z důvodu imunity či promlčení. Trestnost trestného činu schvalování je v tomto případě zachována. Trestný čin je spáchán veřejně (§ 117 TrZ).

Jednáním uvedeným v § 365 odst. 2 TrZ označujeme tzv. nepřímé schvalování trestného činu. Pachatel, který naplní skutkovou podstatu podle tohoto paragrafu, bude trestně stíhán i pro přečin, vzhledem k tomu, že zákon používá v odst. 2 pojem trestný čin (§ 14 TrZ), který obecně vyjadřuje jak zločiny, tak přečiny. Nepřímé schvalování se vztahuje k již spáchanému trestnému činu, ovšem opět zde není podmínka, že pachatel schvalovaného trestného činu musí být již potrestán. Zde platí to samé, jako u odst. 1 Pro naplnění skutkové podstaty podle odst. 2 není potřeba již veřejnost. *Odměnou může být jakákoli finanční, materiální výhoda poskytnutá pachateli nebo osobě jemu blízké jako projev souhlasu s trestným činem.*

Odškodněním je poskytnutí náhrady (v penězích nebo jiným způsobem) za újmy vzniklé trestem. O pořádání sbírky na odměnu nebo odškodnění půjde, jestliže pachatel sám sbírá peníze nebo věci na takový účel nebo sbírku organizuje nebo se na jejím pořádání spolupodílí, např. tím, že dary shromažďuje. Pachatel nemusí sbírku pořádat výlučně sám, na jejím pořádání se může podílet víc osob, které mají úkoly spojené se sbírkou rozděleny (jeden vyhledává dárce, další dary shromažďuje atd.), anebo jsou činné paralelně s tím, že celkový společný výnos z této jejich činnosti je určen pro pachatele schvalovaného trestného činu nebo pro osobu jemu blízkou jako odměna nebo odškodnění za trest. Jednotliví dárce na sbírce se podílející svými dary však tento znak nenaplnují.³¹

Subjektem může být každý. Vždy se jedná o trestný čin úmyslný.

---

³¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2009-2010.str. 3065.

5.3.1. ROZDÍL MEZI TRESTNÝM ČINEM SCHVALOVÁNÍ A PSYCHICKOU POMOCÍ

Pokud pachatel schvaluje TČ hlavního pachatele ještě před spácháním TČ a jeho jednání je prováděno s úmyslem utvrdit individuálně určeného pachatele ve spáchání TČ, pak se takové jednání kvalifikuje jako tzv. psychická pomoc k trestnému činu podle § 24 odst. 1 písm. c)³²

5.4. NADRŽOVÁNÍ (§366 TRZ)

Kdo pachateli trestného činu pomáhá v úmyslu umožnit mu, aby unikl trestnímu stíhání, trestu nebo ochrannému opatření nebo jejich výkonu bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta; pomáhá-li však takto pachateli trestného činu, na který trestní zákon stanoví trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším. (§366 odst. 1 TrZ) Kdo spáchá čin uvedený v odstavci 1 ve prospěch osoby blízké, není trestný, ledaže by tak učinil v úmyslu pomoci osobě blízké, která spáchala trestný čin vlastizrady (§309 TrZ), rozvracení republiky (§310 TrZ), teroristického útoku (§ 311 TrZ), teroru (§ 312 TrZ), genocidia (§ 400 TrZ), útoku proti lidskosti (§ 401 TrZ), apartheidu a diskriminace skupiny lidí (§ 402), přípravy útočné války (§ 406 TrZ), použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje (§ 411 TrZ), válečné krutosti (§ 412 TrZ), perzekuce obyvatelstva (§ 413 TrZ), plenění v prostoru válečných operací (§ 414 TrZ) nebo zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků (§ 415 TrZ), nebo opatřit sobě nebo jinému majetkový prospěch.

Po přijetí nového trestního zákoníku platného od 1. 1. 2010 došlo ke změně, kdy se zvýšila horní hranice trestu odnětí svobody ze tří let (platné do 31. 12. 2009) na čtyři léta. V důvodové zprávě k trestnímu zákoníku se uvádí, že je to na základě rozhodnutí Rady 2001/500/SVV ze dne 26. 6. 2001 o práních

---

³² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 1. vyd. Praha: Leges, 2009, s. 807.

špinavých peněz, identifikaci, vysledování, zmrazení, zajištění a propadnutí nástrojů a výnosů z trestné činnosti. Toto rozhodnutí odkazuje na Úmluvu Rady Evropy z roku 1990 o praní špinavých peněz, kde jsou uvedené závažné trestné činy. Na základě této úmluvy se má za tyto trestné činy uložit trest odnětí svobody nejméně na čtyři léta. Zákonodárce se domníval, že právě trestný čin nadržování může být tímto závažným trestným činem, a proto se rozhodl trestní sazbu zvýšit. Jinak je skutková podstata zachována podle trestního zákona 140/1961 Sb.

5.4.1. ROZDÍL MEZI NADRŽOVÁNÍM A POMOCÍ

Nadržováním rozumíme pomoc pachateli. Nástroje pro pomoc jsou stejné jako u pomoci v účastenství. Od pomoci podle § 24 odst. 1 písm. c) TrZ se liší tím, že pomoc je poskytnuta po dokonání trestného činu. Pokud by pomoc byla poskytnuta či přislíbena před dokonáním trestného činu, pak by se jednalo o pomoc podle § 24 odst. 1 písm. c) TrZ. Pachatel nebude trestně stíhán, dopustil-li se trestného činu ve prospěch osoby blízké. (Osobou blízkou se rozumí příbuzný v pokolení přímém, osvojitel, osvojenec, sourozenec, manžel a partner; jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké jen tehdy, kdyby újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní. (§125 TrZ)). Toto ovšem neplatí, pokud se jedná o trestné činy uvedené v odst. 2. Výčet těchto trestných činů byl novým trestním zákoníkem rozšířen.

5.4.2. TRESTNÝ ČIN NADRŽOVÁNÍ ADVOKÁTEM PODLE § 366 TRZ

V oblasti tohoto problému bylo vydáno rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR z 30. ledna 2008, sp. zn. 8 Tdo 1148/2007, kdy se obviněný dovolával toho, že jím neposkytnuté údaje o totožnosti hledané osoby orgánům činným v trestním řízení, se nejedná o naplnění skutkové podstaty podle § 366 odst. 1 TrZ trestný čin nadržování. Z rozhodnutí Nejvyššího soudu:

Advokát v postavení obhájce není v privilegované pozici, která by mu mohla, či dokonce měla umožňovat lhát některému orgánu činnému v trestním řízení ve prospěch svého klienta o jeho identitě, i když jde pouze o neformální

dotaz. Chce-li dostát své povinnosti mlčenlivosti, může na konkrétní dotaz policejního orgánu, nebo jiného orgánu v trestním řízení, neodpovědět, nebo odmítnout odpovědět, nikoli však popřít pravou identitu obviněného – svého klienta. Uvedl-li advokát v uvedeném ohledu záměrně nepravdu, aby jeho klient unikl trestnímu stíhání, nebo aby se jeho stíhání oddálilo, jedná nejen v rozporu se zákonem o advokacii a se stavovskými předpisy, ale za splnění dalších podmínek lze takové jednání pokládat za trestný čin nadržování podle § 166 odst. 1 tr. z. (dnes §366 odst. 1)³³ Toto vyplývá z § 21 odst. 4 zákona č. 85/1996 Sb. o advokacii. Advokát je vázán povinnou mlčenlivostí, ovšem vůči orgánům činným v trestním řízení toto neplatí. Musí poskytnout součinnost. Advokát argumentoval tím, že obviněný je něco jako osoba blízká podle § 125. Vztah advokáta (obhájce) a jeho klienta (obviněného, popř. podezřelého) sám o sobě (bez dalšího) nezakládá mezi nimi poměr osob blízkých (§ 89 odst. 8 TrZ (dnes § 125), a proto jen z tohoto důvodu se nelze dovolávat beztrestnosti nadržování ve smyslu ustanovení § 166 odst. 2 TrZ (dnes §366 odst. 2)³⁴. Pojmem „unikl trestnímu stíhání“ rozumíme i oddálení trestního stíhání, nebo mírnější právní posouzení nebo uložení mírnějšího trestu. Tímto byla naplněna objektivní stránka trestného činu nadržování.

Nejvyšší soud rozhodl, že jednání advokáta nenaplnilo skutkovou podstatu trestného činu nadržování, jelikož zde nebyl potřebný stupeň nebezpečnosti pro společnost. Trestný čin je tedy posuzován podle formálních i materiálních znaků. Jak jsem se již zmiňovala v kapitole o pojmu trestného činu, nový trestní zákoník od materiálního pojetí upustil, a tak znak nebezpečnosti je nahrazen principem oportunity neboli nedostatkem veřejného zájmu.

---

³³ Z judikatury. Trestný čin nadržování spáchaný advokátem. Bulletin advokacie č. 3/2009. Praha : Česká advokátní kancelář, 2009, 41 s.

³⁴ Nejvyšší soud České republiky: K realizaci povinné mlčenlivosti advokáta v trestním řízení. K tomu, že nadržováním může být i pomoc ze strany advokáta (obhájce) směřující k oddálení trestního stíhání jeho klienta. K tomu, zda vztah advokáta a jeho klienta může mít povahu vztahu osob blízkých. Trestněprávní revue č. 6/2008. Praha: C. H. Beck, 2008, 187-188 s.

5.5. NEPŘEKAŽENÍ TRESTNÉHO ČINU (§ 367 TRZ)

Kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin uvedený v 367 odst. 1 TrZ, a spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta; stanoví-li tento zákon na některý z těchto trestných činů trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším. (§ 367 odst. 1 TrZ) Kdo spáchá čin uvedený v odstavci 1, není trestný, nemohl-li trestný čin překazit bez značných nesnází nebo aniž by sebe nebo osobu blízkou uvedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání. Uvedení osoby blízké v nebezpečí trestního stíhání však nezbavuje pachatele trestní odpovědnosti, týká-li se nepřekazení trestného činu uvedených v zákoně. (§ 367 odst. 2 TrZ). Překazit trestný čin lze i jeho včasným oznámením státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu; voják může místo toho učinit oznámení nadřízenému. (§ 367 odst. 3 TrZ)

„K naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu se vyžaduje, aby se pachatel hodnověrným způsobem dověděl, že jiná osoba připravuje nebo již páchá některý ze zde taxativně vyjmenovaných trestných činů, a spáchání nebo dokončení tohoto trestného činu nepřekazí, i když tak mohl udělat bez značných nesnází a aniž by sebe nebo osobu blízkou uvedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání.“³⁵ Při posuzování hodnověrnosti je potřeba vzít v úvahu, zda zdroj, který nám informaci poskytl je důvěryhodný. Pokud osoba pachatele získala tuto informaci sama, musíme přihlídnout i k okolnostem, za jakých informaci získala.

Překazením je takové jednání, díky kterému bude zabráněno spáchání či dokonání trestného činu. Mohou být použity například tyto prostředky fyzické násilí, psychické působení, vytvoření technické překážky znemožňující spáchání činu až oznámení orgánu určeného v § 367 odst. 3 TrZ

„Smyslem ustanovení o trestném činu podle § 367 TrZ je zejména zabránit spáchání v zákoně vymezených závažných trestných činů a tím chránit společnost

---

³⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2009-2010.str. 3072.

před jejich škodlivými následky. Za následek trestného činu podle § 367 TrZ je proto možno považovat i následek toho konkrétního trestného činu, který nebyl překažen. To je důležité z hlediska totožnosti skutku, která je zachována ve smyslu § 220 odst. 1 TŘ i v případě, kdy obviněný je obžalobou stíhán jako spolupachatel trestného činu uvedeného v § 367 TrZ, např. loupeže podle § 173 TrZ, ale prokáže se, že svým jednáním naplňoval jenom znaky trestného činu podle § 367 TrZ.“(srov. R 17/1993 Sb) Objektem tohoto trestného činu je zájem společnosti zamezit v páchání nejzávažnějších trestných činů a následků s nimi spojenými. V předešlé právní úpravě v trestním zákonu č. 140/1961 Sb. bylo taxativně vyjmenováno čtyřicet tři. V souvislosti s novým pohledem na dělení trestných činů v novém trestním zákoníku byl tento počet rozšířen na sedmdesát čtyři.

„Pachatelem tohoto trestného činu nemůže být osoba, která základní trestný čin sama páchá nebo je na něm účastna (§24 TrZ).“³⁶ Dále nemůže být pachatelem osoba, která je spolupachatelem základního trestného činu (§23 TrZ) nebo tento trestný čin připravuje (§20 TrZ).

Zákon upravuje i situace, kdy nelze spravedlivě žádat, aby osoby trestný čin překazily či oznámily. Ovšem jsou zde vyjmenované výjimky, kdy trestní odpovědnost pachatele není dotčena. Jedná se především o trestné činy nejzávažnější v případě, kdy osoba blízká bude vystavena trestnímu stíhání za spáchání takového trestného činu.

Oznámení je učiněno včas, pokud šlo ještě zabránit spáchání či dokonání trestného činu nebo odstranit další škodlivé následky. Oznámení je potřeba učinit zákonem stanoveným orgánům. Oproti úpravě § 167 odst. 3 zákona č. 140/1961 Sb. došlo ke změně u oznámení u vojáka, kdy podle nové právní úpravy voják může učinit oznámení svému nadřízenému. V předešlé právní úpravě mohl oznámení učinit náčelníkovi nebo veliteli.

---

³⁶ Novotný, Oto, a kol. *Trestní právo hmotné*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, s 483.

5.5.1. VZTAH VŮČI POMOCI (§21 TRZ) A TRESTNÝM ČINŮM NADRŽOVÁNÍ (§366 TRZ), NEOZNÁMENÍ (§368 TRZ)

Je potřeba abychom mezi těmito ustanoveními viděli rozdílnosti. „*O pomoc ve formě opominutí a nikoliv o nepřekažení půjde proto v případě, kdy osoba jednala v úmyslu umožnit spáchání základního trestného činu a měla zvláštní povinnost (§112) tomuto trestnému činu zabránit. (např. policista)*“³⁷

Rozdíl mezi nepřekažením trestného činu, nadřováním a neoznámení z hlediska objektu je v tom, že nepřekažení trestného činu je zájem, aby trestné činy spáchané nebyly, přičemž u nadřování a neoznámení je zájem na tom, aby byli pachatelé za spáchané trestné činy potrestáni. Dalším rozdílem, kterého je třeba si všimnout, je otázka beztrestnosti u nepřekažení (§367 odst. 2 TrZ) a neoznámení trestného činu (§368 odst. 2 TrZ)

„*Na rozdíl od neoznámení trestného činu podle § 368 se povinnost překazit trestný čin vztahuje i na advokáta nebo jeho zaměstnance a další osoby uvedené v § 368 odst. 3. Z toho plyne, že pokud se advokát v souvislosti s výkonem advokacie doví o přípravě nebo páčání trestného činu, který je uvedený v taxativním výčtu § 367 odst. 1, a nemá možnost jinými prostředky tento čin překazit a včasným oznámením policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci lze tento trestný čin překazit, byl by beztrestným pouze v případě, že takové oznámení učiní. Tento závěr plyne i z § 21 odst. 7 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, a § 7 odst. 1 písm. f) zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech.*“³⁸ Advokát v tomto případě bude trestně odpovědný za trestný čin podle § 367 odst. 1. TrZ

Mezi jednotlivými trestnými činy (nadržování, nepřekažení, neoznámení) není možný jednočinný souběh. Jednočinným souběhem rozumíme, souběh, kdy pachatel spáchal dva či více trestných činů dříve, než byl za některý z nich vyhlášen odsuzující rozsudek soudu prvního stupně. V případě výše zmiňovaných trestných činů je jednočinný souběh vyloučen, protože trestné činy jsou k sobě

---

³⁷ Novotný, Oto, a kol. *Trestní právo hmotné*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, s 483.

³⁸ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2009-2010.str. 3075.

v poměru speciality, kdy trestný čin nadřívání zahrnuje nepřekážení i neoznámení, trestný čin nepřekážení zahrnuje trestný čin neoznámení.

5.6. NEOZNÁMENÍ TRESTNÉHO ČINU §368 TRZ

Kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný spáchal trestný čin zde uvedený, a takový trestný čin neoznámí bez odkladu státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu nebo místo toho, jde-li o vojáka, nadřívajícímu, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta; stanoví-li tento zákon na některý z těchto trestných činů trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším. (§368 odst. 1 TrZ) Kdo spáchá čin uvedený v odstavci 1, není trestný, nemohl-li oznámení učinit, aniž by sebe nebo osobu blízkou uvedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání. (§368 odst. 2 TrZ) Oznamovací povinnost podle odstavce 1 nemá advokát nebo jeho zaměstnanec, který se dozví o spáchání trestného činu v souvislosti s výkonem advokacie nebo právní praxe. Oznamovací povinnost nemá také duchovní registrované církve a náboženské společnosti s oprávněním k výkonu zvláštních práv, dozví-li se o spáchání trestného činu v souvislosti s výkonem zповědního tajemství nebo v souvislosti s výkonem práva obdobného zповědnímu tajemství. (§368 odst. 3 TrZ)

*„Povinnost oznámit trestný čin uvedený v § 168 odst. 1 tr. zák. nastupuje nejen tehdy, kdy oznamovatel se doví o trestném činu a zná jeho pachatele, nýbrž i za situace, kdy oznamovatel se doví o spáchání trestného činu, ale nezná jeho pachatele.“*³⁹ Voják stejně jako v případě trestného činu nepřekážení učiní oznámení svému nadřívajícímu. Jedná se o stejnou změnu v zákoně jako u trestného činu předešlého. Výčet trestných činů se opět rozšířil a změnilo se i řazení trestných činů a to díky přehodnocení nejvíce chráněného zájmu. Vše souvisí s novým uspořádáním zvláštní části, kdy nejsou nejzávažnější trestné činy proti republice, ale trestné činy proti životu a zdraví. Oznámení má být provedeno bez prodlení.

---

³⁹ Rozhodnutí NS ČSR ze dne 12. 10. 1976, sp. zn. 11 To 34/76 (R 28/1978)

„Pachatelem může být i osoba naváděná k trestnému činu, jakož i osoby vázané povinností mlčenlivosti (srov. §99 - § 100 TR), nikoli však ten, kdo se stal účastníkem trestného činu, který je třeba oznámit.“⁴⁰

Pachatel není trestně odpovědný z důvodů uvedených v odstavci druhém. Nabízí se otázka, zda výjimky beztrestnosti nejsou v rozporu s čl. 37 odst. 1 Listiny, kdy každý má právo odepřít výpověď, jestliže by jí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké. *„V odstavci 2 byla oproti platnému znění vypuštěna věta druhá, čímž byly zrušeny výjimky z beztrestnosti neoznámení trestných činů uvedených v odstavci 1 ve vztahu k uvedení osoby blízké v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání, neboť je třeba u neoznámení na rozdíl od nepřekažení akcentovat především subjektivní vztah pachatele a potenciálního oznamovatele.“⁴¹*

5.6.1. OZNAMOVACÍ POVINNOST VERSUS MLČENLIVOST

V odstavci třetím je uveden výčet osob, kteří oznamovací povinnost nemají. Vztah mezi advokátem a klientem je naprosto zásadní, a proto advokát či jeho zaměstnanec patří mezi osoby, které oznamovací povinnost nemají. V předešlé právní úpravě tomu však tak jednoznačně nebylo.

Podle zákona o advokacii § 21 odst. 1 je advokát povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb. Kromě advokáta se podle zákona o advokacii § 21 odst. 9 povinnost mlčenlivosti v rozsahu stanoveném v odstavcích 1 až 8 se vztahuje obdobně i na zaměstnance advokáta nebo společnosti anebo zahraniční společnosti, jakož i na jiné osoby, které se s advokátem nebo ve společnosti anebo v zahraniční společnosti podílejí na poskytování právních služeb, členy orgánů Komory a její zaměstnance, jakož i na všechny osoby, které se účastní kárného řízení, včetně advokátů pověřených předsedou kontrolní rady provedením

---

⁴⁰ Novotný, Oto, a kol. *Trestní právo hmotné*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, s 484.

⁴¹ Trestní zákoník důvodová zpráva [cit. 2012-03-14] [online] Dostupné na <http://trestnizakonik.cz/navrh/duvodova-zprava.html>

přípravných úkonů pověřené, zda došlo ke kárnému provinění (§33 odst. 3). §168 odst. 3 nám říkal, že oznamovací povinnost nemá advokát nebo advokátní koncipient. Toto ustanovení se nedalo aplikovat na zaměstnance advokáta a ti se snadno dostávali do situace, kdy se dozvěděli například o trestném činu vraždy klienta advokáta a váhali, zda mají učinit oznámení trestného činu ve smyslu §168 odst. 1 TZ, aby se vyhnuli v budoucnu trestnímu stíhání pro trestný čin neoznámení trestného činu. Zákonodárce v nové právní úpravě odstranil tento rozpor tím, že slovo advokátní koncipient nahradil slovem zaměstnanec. Tato změna přinesla více jistoty pro osoby, které vykonávají své zaměstnání v souvislosti s právní činností.

Advokáta může mlčenlivosti podle § 21 odst. 2 zákona o advokacii zprostit klient nebo jeho právní nástupce. *„Zákon o advokacii výslovně stanoví, že povinností mlčenlivosti není dotčena zákonem uložená povinnost překazit spáchání trestného činu, přičemž zákon v této souvislosti odkazuje na ust. § 167 trestního zákona. To znamená, že advokát, dozví-li se hodnověrným způsobem, že jiný připravuje nebo páchá některý z trestných činů taxativně vyjmenovaných ve zmíněném ustanovení trestního zákona, je povinen spáchání nebo dokončení takového trestného činu překazit, přičemž překazit trestný čin lze i jeho včasným oznámením státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu. V tomto směru je však třeba zdůraznit, že průlom do povinnosti mlčenlivosti zákon činí výhradně v souvislosti s trestným činem nepřekazení trestného činu.“*⁴² Na toto nesmíme zapomínat.

Nesmíme také zapomenout na druhou výjimku z oznamovací povinnosti podle § 368 odst. 3 TrZ, která se týká duchovních registrovaných církví a náboženských společností s oprávněním k výkonu zvláštních práv. Osoba není povinna oznámit trestný čin, pokud se o něm dozví v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo v souvislosti s výkonem práva obdobného zpovědnímu tajemství. (368 odst. 3) *„Zachovávat povinnost mlčenlivosti duchovními v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo s výkonem práva obdobného*

---

⁴² Zachová, M.: Povinnost mlčenlivosti (nejen) advokáta Bulletin advokacie 4 / 2001 str. 24

zповědnímu tajemství, je-li tato povinnost tradiční součástí učení církve a náboženské společnosti nejméně 50 let; tím není dotčena povinnost překazit trestný čin uložená zvláštním zákonem.“ (§ 7 odst. 1 písm. f))

Registrace církví a náboženských společností je upravena v zákoně č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů. Tento zákon v § 35 říká, že „v § 168 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění zákona č. 45/1973 Sb., zákona č. 175/1990 Sb., zákona č. 545/1990 Sb., zákona č. 290/1993 Sb., zákona č. 38/1994 Sb., zákona č. 152/1995 Sb., zákona č. 148/1998 Sb. a zákona č. 210/1999 Sb., se na konci odstavce 3 doplňuje tato věta: "Oznamovací povinnost nemá také duchovní registrované církve a náboženské společnosti s oprávněním k výkonu zvláštních práv, dozví-li se o spáchání trestného činu v souvislosti s výkonem zповědního tajemství nebo v souvislosti s výkonem práva obdobného zповědnímu tajemství."“

5.6.2. VZTAH TRESTNÉHO ČINU NEOZNÁMENÍ §368 TRZ K POMOCI § 24 Odst. 1 písm. c) TRZ A DALŠÍM TRESTNÝM ČINŮM PODLE § 366 – 367 TRZ (NADRŽOVÁNÍ A NEPŘEKAŽENÍ)

Od pomoci ve smyslu § 24 odst. 1 písm. c) se liší z hlediska konání. U pomoci je možné konat aktivně i pasivně, kdežto u neoznámení jde o „zdržení se povinnosti konat (opominutí)“⁴³ Po objektivní stránce je zde rozdíl v tom, že u neoznámení trestného činu se pachatel dozví po jeho spáchání, kdežto pokud by se jednalo o trestný čin, který nebyl ještě spáchán nebo dokonán, jednalo by se o trestný čin nepřekažení.

5.7. ORGANIZOVANÁ ZLOČINECKÁ SKUPINA

„Organizovaný zločin patří bezesporu k nejzávažnějším problémům soudobé společnosti. Je to fenomén, který různým způsobem a různou intenzitou zasahuje do mnoha sfér občanské společnosti a ohrožuje tak nejen práva

---

⁴³ Novotný, Oto, a kol. *Trestní právo hmotné. 2.*, aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, s 484.

jednotlivců, ale je i hrozbou pro právní stát a jeho demokratické zřízení. Jde o jev, který se úspěšně a efektivně rozvíjí zejména v oblastech, kde účinně nepůsobí legislativa a veřejná moc, a je nutné jej považovat za jedno z největších bezpečnostních rizik nejen ve světě, ale i v podmínkách České republiky.“⁴⁴

Je nutno podotknout, že se nejedná o jev nový. V České republice se objevuje po roce 1989, kdy došlo k významným politickým událostem. Rozvoj organizované kriminality vzrostl v oblasti hospodářství. Nelze však říci, že před rokem 1989 zde nebyla žádná činnost organizovaných skupin. V 80. letech 20. Století docházelo k organizované činnosti v rámci tzv. „černé kroniky“ v oblasti hospodářské kriminality, obchodování s devizovými prostředky a krádeže. Snahou organizované skupiny je dosáhnout určitého zisku, často u něčeho, co je zákonem omezeno a následně vše legalizovat. Nejen změna hospodářské politiky přispěla k rozvoji organizované kriminality. Mezi další faktory, které ovlivnily kriminalitu u nás, patří otevření hranic a příliv cizinců především z bývalého Sovětského svazu, Itálie, Balkánu, arabských zemí a východní Asie. V souvislosti se vzrůstající kriminalitou bylo potřeba, aby na to zareagoval český zákonodárce. Stalo se tak v roce 1995, kdy byl v trestním zákoně 140/1961 Sb. zakotven institut zločinného spolčení (§163 TrZ). Zákon definoval skutkovou podstatu trestného činu „účasti na zločinném spolčení“ a zpřísnil také důsledky, které byly spáchány ve prospěch zločinného spolčení (§43 TrZ). Nový trestní zákoník se zaměřil na boj s organizovaným zločinem, kdy zpřísnil trestní represi vůči organizovanému zločinu zejména tím, že definoval pojem „organizovaná zločinecká skupina (§129 TrZ), trestný čin účasti na zločinecké skupině (§361 TrZ), účinnou lítost (§362 TrZ) a upravil beztrestnost agenta (§363 TrZ. Významnou úpravou je i tzv. spolupracující obviněný, kdy je při ukládání trestu k tomuto přihlédnout.

Organizovaná zločinecká skupina bezesporu patří mezi formy trestné součinnosti.

---

⁴⁴ Coufalová, B: Hmotněprávní instituty pro boj s organizovaným zločinem podle nového trestního zákoníku, Bulletin advokacie 10/2009, s. 82

Organizovaná zločinecká skupina je společenstvím více osob s vnitřní organizační strukturou, s rozdělením funkcí a dělbou činností, která je zaměřena na soustavné páchaní úmyslné trestné činnosti. (§ 129 TrZ)

Jednoznačným znakem organizované zločinecké skupiny je, že se jedná o společenství více osob nejméně však tří trestně odpovědných osob, které mají mezi sebou rozdělené role a činnosti a je mezi nimi určitý vztah nadřízenosti a podřízenosti. Dodržují určitá pravidla, snaží se organizovanou zločineckou skupinu utajit (všechny její činnosti, akce). Dalo by se říci, že jsou vázáni určitým kodexem. Jedná se o soustavné páchaní úmyslné trestné součinnosti, která směřuje k určitému cíli. Soustavná činnost je směřována zejména do oblastí, kde není určitá oběť, která by pomohla k odhalení zločinecké skupiny. Jedná se především o oblasti obchodování s drogami, prostituce, hazardní hry. Ve většině případů vedle hlavní trestné činnosti jsou páchané trestné činy, které jsou jako vedlejší např. zbavení se nepohodlného svědka atd. Často jsou členové této skupiny napojené na státní orgány, ať již tím, že sami na těchto místech působí nebo se snaží jistým způsobem zkorumpovat popřípadě daného vysoce postaveného činitele zdiskreditovat.

Trestní zákon z roku 1961 upravoval organizovanou zločineckou skupinu jako zločinné spolčení, které bylo za účelem zisku. Vzhledem k tomu, že nebylo možné podle tohoto ustanovení trestně stíhat pachatele, kteří páchali trestnou činností například teroristickou či politickou, tak došlo v roce 2002 k novelizaci, kdy byl znak zisku vypuštěn.

5.7.1. ORGANIZOVANÁ ZLOČINECKÁ SKUPINA VERSUS

ORGANIZOVANÁ SKUPINA

Jsou to pojmy velmi sobě podobné, ovšem v jádru věci se zcela liší. Organizovaná skupina ve smyslu § 42 písm. o) TrZ je skupinou nejméně tří trestně odpovědných osob, založenou ne na dlouhodobou a soustavnou činnost. *„Je provedena určitá dělba úkolů mezi jednotlivé členy sdružení, a jehož činnost se v důsledku toho vyznačuje plánovitostí a koordinovaností, což zvyšuje*

pravděpodobnost úspěšného provedení trestného činu, a tím i jeho nebezpečnost pro společnost (srov. R 53/1976-II. a R 45/1986).“⁴⁵

U organizované skupiny chybí znaky organizované zločinecké skupiny. Ovšem není tím vyloučeno, že by pachatel nemohl být potrestán podle § 107 odst. 2 TrZ

5.7.2. ÚČAST NA ORGANIZOVANÉ ZLOČINECKÉ SKUPINĚ

Kdo založí organizovanou zločineckou skupinu, kdo se činnosti organizované zločinecké skupiny účastní, nebo kdo organizovanou zločineckou skupinu podporuje, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let nebo propadnutím majetku. (§ 361 odst. 1 TrZ) Odnětím svobody na tři léta až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve vztahu k organizované zločinecké skupině určené nebo zaměřené k páčání vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312) (§361 odst. 2 TrZ) Odnětím svobody na pět až patnáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, je-li vedoucím činitelem nebo představitelem organizované zločinecké skupiny určené nebo zaměřené k páčání vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312). (361 odst. 3 TrZ) Ustanovení § 107 a 108 se na pachatele činu uvedeného v odstavcích 1 až 3 neuplatní. (§ 361 odst. 4 TrZ)

Pojmu organizované zločinecké skupiny jsem se věnovala již výše. Objektivní stránka je naplněna „založením organizované zločinecké skupiny nebo účastí na činnosti organizované zločinecké skupině nebo podporou organizované zločinecké skupiny“.⁴⁶ Založením organizované zločinecké skupiny rozumíme každou aktivitu, na základě které dojde ke vzniku takové skupiny. Jedná se

---

⁴⁵ ŠÁMAL, P.. *Trestní zákoník: komentář*. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2009-2010.str. 1232.

⁴⁶ Novotný, Oto, a kol. *Trestní právo hmotné*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, s 803.

například o získávání členů. Organizovaná zločinecká skupina nemusí být činná. Jednání, které je v souladu se zákonem, a které vyvíjí organizovaná zločinecká skupina je trestné i v případě, že není skupina ještě činná. „Za zakladatele organizované zločinecké skupiny lze považovat osobu, resp. osoby, které iniciují její vznik a dohodu at' již výslovnou, nebo konkludentní, na jejímž základě se taková organizovaná zločinecká skupina konstituuje, a to bez ohledu na to, jaké místo v hierarchii tohoto spolčení později zastávají.“⁴⁷ Podílení se na účasti zahrnuje jakékoliv jednání pachatele, který si uvědomuje, že činí takto ve prospěch organizované zločinecké skupiny. Může se jednat o jednání, kdy například vede účetnictví. Ten, kdo jakýmkoliv způsobem vyjadřuje podporu zločinecké skupině, například jí zapůjčí prostory pro páchání trestné činnosti, je trestně odpovědný, jelikož takové jednání uskutečňuje vědomě ve prospěch organizované zločinecké skupiny. Podporu může vyjádřit pouze nečlen takové skupiny.⁴⁸ „Za podporu zločinného spolčení podle § 361 TrZ lze považovat nejen pomoc poskytnutou takovému spolčení jako celku, nýbrž i pomoc poskytnutou jednotlivému členu spolčení, jestliže je to v zájmu spolčení jako celku.“⁴⁹

Pachatelem tohoto trestného činu může být člen i nečlen. Jedná se o trestný čin úmyslný, kdy postačí i úmysl nepřímý (srov. § 15 odst. 1 b) TrZ), kdy postačí, že byl srozuměn. Ten, kdo spáchá trestný čin jako vedoucí činitel nebo představitel, je osoba, která má v organizované zločinecké skupině vyšší rozhodovací práva, rozhoduje o činnosti organizované zločinecké skupiny „Ustanovení §107 a 108 obsahují úpravu ukládání trestu odnětí svobody pachateli trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny. Protože taková trestná činnost má vysokou společenskou škodlivost, zákonodárce její postih výrazně zpřísnil zavedením zvláštní sazby trestu odnětí svobody, jejíž konstrukce je obdobná jako konstrukce trestní sazby v případě pachatele, který znovu spáchal zvlášť závažný zločin [59], s tím

---

⁴⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2009-2010.str. 3054.

⁴⁸ Srov. Scheinost, M.: Jak je v praxi využíván § 361 TrZ o účasti na organizované zločinecké skupině?, *Trestněprávní revue* 11/2011, s. 315

⁴⁹ Rozhodnutí NS sp. zn. 5 Tdo 1071/2004

rozdílem, že použití ustanovení o mimořádném zvýšení trestu odnětí svobody podle § 59 odst. 1 je fakultativní, kdežto aplikace ustanovení § 108 je u pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny obligatorní [108].

*Ustanovení § 361 odst. 1 postihuje již pouhé členství nebo jinou formu účasti na činnosti organizované zločinecké skupiny. Bylo by v rozporu se zákazem dvojího přičítání téže skutečnosti, pokud by i na tyto případy byla aplikována zpřísňující úprava § 107 a 108.*⁵⁰

5.7.3. ZVLÁŠTNÍ USTANOVENÍ O ÚČINNÉ LÍTOSTI

Kdo spáchá čin uvedený v § 361, není trestný, učinil-li o organizované zločinecké skupině oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému tímto zákonem z jiného činu organizované zločinecké skupiny, než je uveden v § 361, mohlo být odstraněno. Voják může takové oznámení učinit i nadřízenému. (§362 TrZ)

Zákonodárce tímto ustanovením dává přednost veřejně chráněnému zájmu před potrestáním pachatele. Aby byl pachatel beztrestný, musí učinit o organizované zločinecké skupině oznámení, a to tak, aby bylo možno odstranit nebezpečí, které hrozí při spáchání dalšího trestného činu organizované zločinecké skupiny. Zákonodárce jasně neřekl, zda toto oznámení musí být učiněno dobrovolně, jako tomu je u úcastenství (srov. § 24 odst. 3 b) TrZ). Oznámení musí být učiněno státnímu zástupci, Policii České republiky. Voják oznámení učiní svému nadřízenému.

5.7.4. BEZTRESTNOST AGENTA

Policista plní úkoly jako agent podle jiného právního předpisu (dále jen „agent“), který se účastní činnosti organizované zločinecké skupiny nebo organizovanou zločineckou skupinu podporuje, není pro trestný čin účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 odst. 1, 2 trestný, jestliže se

---

⁵⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2009-2010.str. 3055.

takového činu dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny. (§ 363 odst. 1 TrZ)

Policista plní úkoly jako agent, který se účastní činnosti organizované zločinecké skupiny nebo jako člen organizované skupiny nebo některou takovou skupinu podporuje, není trestný pro trestné činy taxativně uvedené v § 363 odst. 2), jestliže se takového činu dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny. (§ 363 odst. 2 TrZ)⁵¹

Beztrestným se nestává agent, který organizovanou zločineckou skupinu nebo organizovanou skupinu založil nebo zosnoval. (§ 363 odst. 3 TrZ)

Toto zákonné ustanovení upravuje beztrestnost pro policistu, který jako agent plní úkoly a činnosti v rámci organizované zločinecké skupiny za účelem jejího odhalení. Agentem je příslušník Policie České republiky plnící úkoly uložené mu řídicím policejním orgánem, vystupující zpravidla se zastíráním skutečného účelu své činnosti. Je-li to k použití agenta, jeho přípravě nebo k jeho ochraně nutné, je k zastírání jeho totožnosti možné vytvořit legendu o jiné osobní existenci a osobní údaje vyplývající z této legendy zavést do informačních systémů provozovaných podle zvláštních zákonů, provádět hospodářské činnosti, k jejichž vykonávání je třeba zvláštní oprávnění, povolení či registrace, zastírat příslušnost k Policii České republiky. (§158e odst. 2 a) b) c) TŘ) Agent je nasazen v případě, že se jedná o zvláště závažný zločin, trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny, pro trestný čin přijetí úplatku (§331 TrZ), trestný čin podplácení (§332 TrZ), trestný čin nepřímého úplatkářství (§333 TrZ) anebo pro trestný čin, který je vyhlášený v mezinárodní smlouvě, kterou je Česká republika vázána. Agentu povoluje soudce vrchního soudu na návrh státního zástupce vrchního zastupitelství, v jehož obvodu je státní zástupce podávající návrh činný. (srov. § 158e odst. 4 TŘ)

Ustanovení o beztrestnosti agenta dostalo v novém trestním zákoníku zásadnějších změn. K nové úpravě beztrestnosti agenta se rozpoutala řada diskusí, zda je to takto správné a pro společnost přínosné.

---

⁵¹ Srov. Karabec, Z.: Použití agenta proti organizovanému zločinu, Trestněprávní revue 8/2011, s. 224

Nově trestní zákoník taxativně vymezuje 43 skutkových podstat trestných činů, za jejichž spáchání nebude agent trestně odpovědný v případě, že se takového činu dopustí s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny. Jedná se o trestné činy chránící společenské vztahy, zájmy a hodnoty, které jsou především předmětem zájmu ze strany těchto zločinných seskupení, tedy pornografie, drogy, padělání a pozměnění peněz apod. Tuto úpravu považuji za nezbytnou vzhledem ke skutečnostem uvedeným výše, nicméně se připojuji a zcela ztotožňuji s kritikou Kuchty, který doporučuje rozšířit podmínky pro uplatnění tohoto institutu vedle subjektivní pohnutky vyvíňující agenta ještě o podmínku subsidiarity. Je totiž nutné dosáhnout určité rovnováhy mezi oprávněními agenta na straně jedné a ochranou společnosti na straně druhé. Agent by měl volit při svém postupu především prostředky, které nevybočují ze zákonem stanoveného rámce, tj. měl by primárně volit legální postupy, a teprve poté, kdy tento postup není možný či účinný, využít této okolnosti vylučující protiprávnost.⁵²

5.7.5. ORGANIZOVANÝ ZLOČIN VE SVĚTĚ, JEHO KOŘENY V HISTORII

První zmínky o organizovaných zločineckých skupinách najdeme již ve 3. století v Číně, kde byly organizovány skupiny tzv. čínské triády, které bojovaly zpočátku na straně chudých rolníků v oblasti sociální spravedlnosti. Postupem času se tyto skupiny kriminalizovaly kvůli společenské a politické nestabilitě. Jako zločinecká organizace se projevují až v 20. století.

V Evropě najdeme první zmínky až po druhé světové válce, do té doby se jednalo spíše o zločinecké skupiny v oblasti drog, alkoholu, loupeží a krádeží. Mezi nejvýznamnější zločinecké organizace v Evropě můžeme zařadit zločineckou skupinu v Itálii tzv. sicilská Mafie označována také jako „Cosa Nostra“. Jejich vznik se datuje do druhé poloviny 19. století a je založena v rámci rodiny.

---

⁵² Coufalová, B.: Hmotněprávní instituty pro boj s organizovaným zločinem podle nového trestního zákoníku, Bulletin advokacie 10/2009, s. 82

Italská zločinecká skupina se díky migraci dostala i do Ameriky, kde působí organizace „La Cosa Nostra“. Je založena na stejných principech jako Mafie v Itálii tzn. na principu rodinném.

V oblasti bývalého SSSR se organizované zločinecké skupiny rozvíjely až po pádu SSSR, kdy měly možnost pronikat i do západní Evropy mj. i do České republiky. Neznamená to však, že by organizovaný zločin zde nebyl i před rozpadem SSSR. Před rozpadem SSSR se organizované zločinecké skupiny zaměřovaly především na nedostatek zboží, budovaly tak černý trh.

Dá se v podstatě říci, že organizované zločinecké skupiny nejen výše vyjmenované působí po celém světě, kdy se více zaměřují na hospodářské trestné činy, obchodování s drogami a zbraněmi, trestné činy spojené s imigrační politikou, s prostitucí. Organizovaný zločin je často spojen s korupcí.

5.7.6. PREVENCE V BOJI S ORGANIZOVANÝM ZLOČINEM

„Základním předpokladem skutečně účinného postupu vůči organizované kriminalitě je uvědomění si a akceptace specifické společenské nebezpečnosti a komplexnosti tohoto jevu a reakce na něj všemi prostředky, které má právní stát k dispozici, a to v oblasti prevence a i represe.“⁵³ Pro prevenci je velmi důležité, aby zákonodárce stanovoval pravidla pro společnost a těmito pravidly je omezoval. Nejčastěji se jedná o zákony různé právní síly. Zaměřit by se především měl na oblasti, kde je trestná činnost páchána nejvíce a to v oblastech hospodářské, daňové a finanční, drogové, korupce, prostituce. Zákonodárce by měl sledovat, jaké trestné činy jsou v těchto oblastech organizovanými zločineckými skupinami páchané a měl by vždy být schopný na to nějakým způsobem zareagovat, nejčastěji přijetím opatření ve formě legislativy. Zároveň je potřeba se zaměřit i na orgány činné v trestném řízení a opatřeními jim umožnit s organizovaným zločinem bojovat, jako příklad můžeme uvést účinnou lýtost u agenta. Mezi další nástroje pro boj s organizovanou kriminalitou patří ukládání trestů za spáchané trestné činy v souvislosti s organizovanou zločineckou skupinou a jejich zvyšování. Vznik organizací, které se zabývají jen

---

⁵³ KUCHTA, J. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2005, 544 s.

organizovaným zločinem, je dalším nástrojem. V některých případech je nutné proniknout přímo do organizované zločinecké skupiny (k tomuto je nutno použít agenta viz kapitola výše), aby byla její činnost odhalena. Mezi nejvýznamnější organizace zabývající se organizovaným zločinem patří ÚOOZ (Útvar pro organizovaný zločin), ÚOKFK (Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality)

V boji s organizovaným zločinem je důležitá i mezinárodní spolupráce, která probíhá na základě úmluv a smluv. Mezi nejvýznamnější dokumenty, které jsou bezprostřední, patří:

- *Úmluva o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu (Štrasbuk, 8. listopadu 1990)*
- *Společná akce Rady Evropy ze dne 21. prosince 1998 na základě článku K. 3. Smlouvy o Evropské Unii o kriminalizaci účasti ve zločineckých organizacích v členských státech Evropské Unie*
- *Trestně právní úmluva o korupci (Štrasburk 27. ledna 1999, ETS No. 173)*
- *Celosvětový akční plán proti organizovanému transnacionálnímu zločinu (A/49/748)*
- *Úmluva proti nadnárodnímu organizovanému zločinu schválená VS OSN na podzim 2000*
- *Rámcové rozhodnutí Rady Evropy ze dne 26. června 2001, o praní špinavých peněz, identifikaci, vysledování, zmrazení, zadržení a zabavení prostředků a výnosů z trestné činnosti (2001/500/JVV).⁵⁴*

V rámci Evropské unie dochází k neustálému rozvoji boje s organizovaným zločinem. Významným krokem bylo vydání tzv. Eurozatykače v roce 2004.

Je velmi důležité, aby mezi sebou spolupracovali jednotlivé organizace jednotlivých států, vzhledem k tomu, že organizované zločinecké skupiny nemusí

---

⁵⁴ KUCHTA, J.: *Základy kriminologie a trestní politiky*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2005, 544 s

působit jen v jednom státě. Tato spolupráce pak pomůže snadněji pomoci odhalit páchanou trestnou činnost.

6. SROVNÁNÍ SE ZAHRANIČNÍ ÚPRAVOU

V této kapitole se budu zabývat srovnáním se zahraniční úpravou a to především nám nejbližšímu Slovensku. Dále porovnáám naši právní úpravu s Německem.

6.1. SLOVENSKO

1. 1. 1993 vznikly rozdělením Československé federativní republiky dva samostatné státy – Česká republika a Slovenská republika. Vývoj práva na Slovensku probíhal podobně jako v České republice. Do roku 2005, kdy byl vydán nový „trestný zákon“, platil po několika novelách na Slovensku zákon č. 140/1961 Sb. Od 1. 1. 2006 nabyl účinnosti Trestný zákon č. 300/2005 Z. z. a Trestný poriadok zákon č. 301/2005.⁵⁵ Nový trestný zákon přinesl řadu změn. Hlavní změna, která ve srovnání s Českou republikou vstoupila v účinnost je snížení věkové hranice na 14 let. V České republice byla novým trestním zákonem tato věková hranice také snížena, ovšem ještě před účinností trestního zákona byla tato věková hranice novelou vrácena na 15 let. Dalšími změnami, které přináší nový trestný zákon je kategorizace trestných činů (bipartice – zločiny a přečiny), pojetí trestného činu obecně, odstoupení od zásady formálního pojetí trestného činu, nově je také uspořádána zvláštní část trestného zákona a v neposlední řadě je i změna při ukládání trestů, a to zavedením nových trestů jako je domácí vězení. V tomto ohledu jsou si trestné zákony dost podobné.

6.1.1. TRESTNÁ SOUČINNOST OBECNĚ

Obecné formy trestné součinnosti jsou upraveny podobně, a ačkoliv trestný zákon přinesl spoustu změn, tak oblasti trestné součinnosti se tyto změny nedotkly. *Trestnú súčinnosť môžeme z hradiska jej foriem rozdeliť na účasťníctví (§20, 21), niektoré formy tresnej účinnosti pri prípravě na trestný čin, nebezpečné*

---

⁵⁵ Srov. Romža S., Madliak J.: Niekoľko poznámok k rekonštrukciám trestnoprávných noriem v Slovenskej republike, Bulletin advokacie 1/2007, s. 38

*zoskupenia, organizovaný zločin a medzinárodný organizovaný zločin, organizovaná kriminalita.*⁵⁶

Stejně jako v České republice je účastenství děleno na účastenství v širším smyslu a užším smyslu. Kromě organizátorství (§ 21 odst. 1 písm. a) Trestného zákona), návodu (§21 odst. 1. Písm b) Trestného zákona), pomoci (§ 21 odst. 1 písm. d) Trestného zákona) je i úprava tzv. „objednání“, kdy objednavatel požádá jiného, aby spáchal trestný čin (§ 21 odst. 1 písm. c) Trestného zákona). Trestný čin spáchaný na objednávku je jistě nejzávažnější formou účastenství, avšak zákonodárci České republiky, jsou toho názoru, že není potřeba zavádět „objednání“ jako jednu z forem účastenství, jelikož se dá na tento trestný čin snadno aplikovat ustanovení upravující návod. V tomto rozdílu se dovolím přiklonit k úpravě na Slovensku a navrhovala bych, aby „objednání“ bylo jako jedna z forem účastenství zavedeno i do naší právní úpravy, protože tyto trestné činy jsou nebezpečné, nestačí je chránit úpravou návodu. Důvodová zpráva k trestnému zákonu uvádí, že od návodu se objednavatelství liší tím, že pachatel trestného činu je již předem připraven trestný čin spáchat.

6.1.2. NĚKTERÉ FORMY TRESTNÉ SOUČINNOSTI SROVNÁNÍ

Stejně jako právní úprava v ČR upravuje i Trestný zákon tyto některé formy trestné součinnosti – Podněcování (§337 Trestného zákona), schvalování trestného činu (§338 Trestného zákona), nadržování (§339 Trestného zákona), neoznámení trestného činu (§340 Trestného zákona), nepřekažení trestného činu (§341 Trestného zákona). Úprava v Trestném zákoně je skoro shodná s naší právní úpravou, ovšem pár odlišností zde nalezneme.

Vymezení výčtu trestných činů u nepřekažení a neoznámení trestného činu. Zákonodárce v České republice vymezil taxativně trestné činy, které zakládají trestnost, oproti tomu slovenský zákonodárce toto omezil na trestné činy, které mají horní hranici nejméně 10 let a na trestné činy korupce. Zákonodárce si chtěl nejspíše zjednodušit práci, nechtěl vyjmenovávat trestné činy. Ale touto snahou zavést obecné pravidlo, tato ustanovení znepřehlednil.

---

⁵⁶ BALÁŽ, P.: *Trestné právo hmotné: všeobecná a osobitná časť*. 1. vyd. Bratislava: Veda, 2005, str. 133.

Dalším rozdílem, který jsem postřehla je u beztrestnosti, kdy beztrestný je ten, kdo by porušil zákonem uznanou mlčenlivost (§ 340 odst. 3 písm. b) Trestného zákona). Kdo má zákonnou mlčenlivost, zákon neříká a ať už advokáti, či soud či studenti musí více hledat v jiných právních úpravách. Například zákonnou mlčenlivost mají lékaři.

„Uvedenie blízkej osoby do nebezpečenstva trestného stíhania však nezabavuje páchatel'a trestnosti, ak sa týka neprekazenia zločinu, za ktorý tento zákon umožňuje uložiť trest odňatia slobody na doživotie.“ (§ 340 odst. 2 Trestného zákona). Pachatel je tedy na rozdíl od české právní úpravy u nepřekážení trestného činu trestný, pokud nepřekazil zločin, za který je možno uložit trest odnětí svobody na doživotí.

Trestný zákon, také upravuje oznámení trestného činu u osob, které vykonávají trest odnětí svobody nebo osob ve výkonu vazby ve věznici, možnost oznámit trestný čin příslušníkovi Sboru vězeňské a justiční strážě. (§ 340 odst. 1 Trestného zákona). V tomto spatřuji velkou plus Trestného zákona, kdy zákon chrání osoby, které vykonávají trest odnětí svobody či vazbu.

6.2. NĚMECKO

Základní právní úpravou v Německu je Strafgesetzbuch (dále jen StGB), který byl vydán 15. 7. 1871. Tento zákon platí nejen v Německu, ale i v Rakousku, Švýcarsku, Lichenštejnsku. Od počátku byl mnohokrát novelizován a doplněn. StGB není jedinou právní úpravou v Německu, tak jak je tomu u nás, ale mnoho věcí najdeme v samostatných zákonech. Jedná se tedy o zákon obecný (lex generalis), který má spoustu zákonů speciálních (lex specialis). Stejně jako náš trestní zákoník je rozdělen na část obecnou a část zvláštní.

OBEČNÁ ČÁST

Trestnou součinnost ve formě najdeme upravenou v kapitole druhé hlavě druhé díl třetí StGB §25 – 31 StGB. V části zvláštní najdeme 30 kapitol, které už nejsou dále členěny, jak je tomu u nás. V kapitole sedmé jsou upraveny trestné

činy proti veřejnému pořádku, kde nalezneme trestné činy, které souvisí s trestnou součinností.

6.2.1. POJETÍ ÚČASTENSTVÍ

Při úcastenství je StGB zaměřen na hlavní osobu pachatele, která je při spáchání trestného činu dominantnější. Německý trestní zákoník rozlišuje pachatele (der Tater), spolupachatele (der Mittäter), návodce a pomocníka. *Německá úprava byla zjevně inspirací pro tvůrce připravované rekodifikace trestního zákona, pod pojmem účastníka (v užším pojetí) se zde však setkáváme toliko s návodcem (Anstifter) a pomocníkem (Gehilfer).*⁵⁷ Samotné organizátorství je jednou z nejzávažnějších forem, a proto ji německý zákonodárce upravuje samostatně.⁵⁸

StGB obsahuje i ustanovení, které je zaměřeno na pokus o účast na trestném činu (§ 30 Versuch der Beteiligung)

6.2.2. ZVLÁŠTNÍ ČÁST

Mezi trestné činy, které se dají zahrnout pod trestnou součinnost, můžeme zařadit §138 StGB o neoznámení plánovaného trestného činu, § 139 StGB o beztrestnosti za neoznámení plánovaného trestného činu a § 140 StGB o odměňování a schvalování trestného činu. Většina těchto trestných činů se shoduje s úpravou u nás.

---

⁵⁷ Togner, M. Pokračování v úcastenství. Trestněprávní revue č. 8/2008, str. 248-251. Praha : C. H. Beck, 2008

⁵⁸ Blíže k výkladu: Wessels, J., Beulke, W. : Strafrecht. Allgemeiner Teil. 35. Aufl. Heidelberg: C.F.Müller Verlag, 2008. 386 s.

7. ZÁVĚR

Cílem této práce byla snaha proniknout do problematiky trestné součinnosti. Nebylo cílem přinést nový pohled a nové názory, ale spíše snaha tuto problematiku pochopit.

Během vypracovávání práce jsem se setkala s několika názory odborníků a musím konstatovat, že ačkoliv na toto téma bylo napsáno nespočet článků a publikací, tak i nadále se objevují otázky nové, kterými je potřeba se zabývat. Práce byla zaměřena na obecnou formu trestné součinnosti a následně na její zvláštní formy.

V závěru mé diplomové práce jsem se více věnovala „organizované zločinecké skupině“, protože toto téma je velmi aktuální a je určitě potřeba se tímto tématem do budoucna zabývat. Zákonodárce by měl situaci okolo organizovaného zločinu bedlivě sledovat a měl by vždy na určitý problém zareagovat, ať již změnou zákona popřípadě určitým opatřením.

Závěrem mé diplomové práce je tedy to, že zákonodárce by měl nadále věnovat pozornost trestné součinnosti obecně, vzhledem k tomu, že zločiny páchané ve skupinách jsou již od pradávných dob těmi nejnebezpečnějšími pro společnost. Cílem práce bylo přinést komplexní pohled na trestnou součinnost. Myslím, že práce tento cíl splnila.

Na závěr práce se zamyslím nad stávající právní úpravou a dovolím si podotknout, že právní úprava trestné součinnosti je ve srovnání se zahraniční právní úpravou dostačující, ovšem co bych zákonodárci doporučila, je zpřísnit tresty za trestné činy páchané ve formě účastenství. Již několikrát jsem zmiňovala, že tyto trestné činy jsou páchané nejvíce ve formě trestné součinnosti, a proto z hlediska prevence by ono zvýšení mohlo potlačit kriminalitu páchanou ve formě trestné součinnosti. Otázkou však je, zda soudy správně ukládají tresty, zda jsou tresty uložené dostatečné pro prevenci kriminality?

8. LITERATURA:

ODBORNÉ PUBLIKACE:

Šámal, P.: Trestní zákoník: komentář. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2009-2010.

Kuchta, J.: Základy kriminologie a trestní politiky. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2005.

Kratochvíl, V.: Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, 797 s. Právnícké učebnice (C. H. Beck). ISBN 978-807-4000-423.

Novotný, O., a kol.: Trestní právo hmotné. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010.

Jelínek, J. a kol.: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 1. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2009,

Jelínek, J. a kol.: Trestní právo procesní. 1. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2010.

Malý, Karel a kol.: *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 4. přeprac. vyd., (v nakl. Leges 1.). Praha: Leges, 2010.

ČIZOJAZYČNÁ LITERATURA:

Wessels, J., Beulke, W. : Strafrecht. Allgemeiner Teil. 35. Aufl. Heidelberg: C.F.Müller Verlag, 2008.

Baláž, P.: Trestné právo hmotné: všeobecná a osobitná časť. 1. vyd. Bratislava: Veda, 2005.

Romža S., Madliak J.: Niekoľko poznámok k rekodifikáciám trestnoprávných noriem v Slovenskej republike, Bulletin advokacie 1/2007, s. 38

ČASOPISECKÁ LITERATURA:

Karabec, Z.: Použití agenta proti organizovanému zločinu, Trestněprávní revue 8/2011, s. 224

Coufalová, B.: Hmotněprávní instituty pro boj s organizovaným zločinem podle nového trestního zákoníku, Bulletin advokacie 10/2009, s. 82

Scheinost, M.: Jak je v praxi využíván § 361 TrZ o účasti na organizované zločinecké skupině?, Trestněprávní revue 11/2011, s. 315

Togner, M.: Pokračování v účastenství, Trestněprávní revue 8/2008, s. 248

Zachová, M.: Povinnost mlčenlivosti (nejen) advokáta Bulletin advokacie 4 / 2001 str. 24

Z judikatury. Trestný čin nadřezování spáchaný advokátem. Bulletin advokacie č. 3/2009. Praha: Česká advokátní kancelář, 2009, 41 s.

Šámal, P.: K pojmu trestného činu a souvisejícím otázkám v novém trestním zákoníku, Trestněprávní revue 5/2009, s. 129

Nejvyšší soud České republiky: K realizaci povinné mlčenlivosti advokáta v trestním řízení. K tomu, že nadřezováním může být i pomoc ze strany advokáta (obhájce) směřující k oddálení trestního stíhání jeho klienta. K tomu, zda vztah advokáta a jeho klienta může mít povahu vztahu osob blízkých. Trestněprávní revue č. 6/2008. Praha : C.H. Beck, 2008, 187-188 s

JINÉ ZDROJE:

Gřivna, T. Trestní právo hmotné. In Bobek, M. – Molek, P. – Šimíček, V. (eds) Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví. Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita Brno 2009 str. 553-581. [cit. 2012-03-14][online] Přístupné na http://www.komunistickepravo.cz/kapitoly/19_553581_komunistickepravo-cz_Grivna_Trestni-pravo.pdf

Trestní zákoník důvodová zpráva [cit. 2012-03-14] [online] Dostupné na <http://trestnizakonik.cz/navrh/duvodova-zprava.html>

POUŽITÉ ZKRATKY:

TrZ – trestní zákoník č. 40/2009 Sb.

TZ – Trestní zákon č. 140/1961 Sb.

StGB – Strafgesetzbuch

TŘ – Trestní řád 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

9. RESUMÉ

The main theme of my thesis is the criminal cooperation. It describes its general and also specific forms. The first chapter discusses about concept of offence and describes characteristic (objektive and subjective aspects of a offence). The second chapter brings a focus on the history of offence and its progress since 1852. Other chapters attend to explaining of the term „criminal cooperation“ generally, but also from special view, especially the allocation among cooperation real and apparent and engagement in a broad sense and narrow sense. The most extensive part of thesis focuses on specific part of the criminal code, especially on some forms of criminal cooperation in head tenth, eighth section. The offences are compare with the general system of criminal cooperations and also compare between each other. The conclusion is dedicated to participation of the organized criminal group by way of the most relevant form of criminal cooperation.